

NAZİK ALET

1958

Aziz Nesin 1915-1995

İÇİNDEKİLER

Nazik Alet
Ajan 0X-13
Beş Kuruş Yüzünden
Mübarek Adam
Sıkı Ayakkabı
Aile Kuruluş Ordusu Anonim Şirketi
İngiliz Kumaşı
Bar Fedaisi
Tarzan'ın Sahibi Kim?
Ne Bulursan Al
Bülbül Yuvası Evleri
Bakanlık Emrinde Biri
Hırsız Bu muydu?
Samimiyet
Rüşvet
Unuttum Mahmut
Yangın Vaaar!
Develer Ne Oldu?
Gerçekten Solcu
Dünyanın En Büyük İki Yazarı

Hakkında

Aziz Nesin'in, Nazik Alet isimli öykü kitabı yirmi öyküden oluşmaktadır. Mizahi bir dil ve toplumsal eleştirilerin yer aldığı bir kitaptır. Öykülerin temaları genellikle toplumun farklı unsurlarında yaşanan yozlaşma, çıkar ilişkileri, ekonomik sıkıntılar, bürokrasiye dayalı sistem eleştirisi, yüzeysellik, bireylerin yaşadığı hayal kırıklıklarıdır. Yazıldığı dönemin toplumsal sorunlarını yansıtmaya çalışmıştır. Bunu yaparken absürt olaylar aracılığı ile hem güldüren hem düşündüren öyküler ortaya koymuştur. Samimi rahat bir anlatımı ve akıcı bir üslubu vardır. Öykülerdeki karakterlerin çoğunlukla halktan seçildiği görülmektedir. Zaman zaman karakterler bulunduğu yörenin şivesi ile konuşturulmaktadır.

NAZİK ALET

Öykü

Aşk mektubu şakası Yazar, çalıştığı dergideki arkadaşlarına sürekli şakalar yapmaktadır. Çapkın iş arkadaşına bir okuyucusu ağzı ile aşk mektubu yazmıştır. Ona olan hayranlığını anlatmış ve mektuplaştıkça görüşmeye karar vermişlerdir. Fakat sürekli onu buluşma yerlerinde bekletip gitmiyor, uzaktan izleyip alay ediyorlardır. Her seferinde de bir sonraki mektubunda bir bahane uyduruyor, en sonunda da evli olduğundan kocasını atlatamadığını itiraf ediyordur. Bu alay iki üç ay sürmüş, o sırada arkadaşı evlendiği için yer yer dolaşmaktan kurtulmuştur.

Hediye şakası İkinci arkadaşı yazısında tekel aleyhine yorum yapmış ve ağır bir yazısı olmuştur. Bu yazıdan üç gün sonra Tekel İdaresi'nden ona bir koli gelmiş gibi organize olmuştur. Adam kapalı kutuyu alıp evine götürmüştür. Yazı yazdığı için ona tekelden hediyeler gönderdiklerini, onu susturmak istediklerini sanmıştır. Fakat koliyi açınca içinden tohuma kaçmış kırk hıyar çıkmıştır. Bu arkadaşına da böyle bir şaka yapmıştır.

Yıldız falı şakası Üçüncü kişi ise gazetenin idari müdürüdür. Tabelalar dışında sadece gazetenin günlük fallarını okumaktadır. Çok cimri biridir. Yazar, gazetenin fallarını yazmaktadır ama bu İdari Müdür tarafından bilinmemektedir. Yıldız falında doğum gününde ne yazdığını okuduğu sırada ona oyun olsun diye, bir arkadaşının ondan borç isteyeceğini ve mutlaka vermesini yazmıştır. O yardım ettikçe Allah daha çok verecek diye eklemiştir. Yazar o gün ondan borç ister, o da sırf yıldız falı

yüzünden verir. Her hafta yıldız falına arkadaşınızı sıkıştırmayın, elinize büyük para geçecek kısmetinizi kapatmayın diye yazarak müdüründen iki yüz elli lira borç para almayı başarır.

Yazara yapılan şaka Başka arkadaşlara yaptığı ufak tefek şakalarda vardır ve hepsi birleşerek bu sefer ona şaka yapmıştır. Ankara'ya gitmesi gerekiyordu. Ankara'da bir işleri olup olmadığını sormuştur. Ankara'daki büroya gidecek bir paket var diyerek ondan rica etmişlerdir. Kargoya verilmeyecek kadar nazik bir alet olduğunu, yere konsa veya hızlıca biri çarpsa hemen kırılabileceğini söylemişlerdir. Dört yüz elli bin lira olduğunu, döviz sıkıntısından çok zor getirttiklerini özellikle belirtirler ki dikkat etmeye devam etsin. Arkadaşları aslında içine dört tane kaldırım taşı koymuştur.

Ankara gezisi mahvolur Yazar trenle gidecektir ve paket çok ağırdır. Taşırken epey terler ve zorlanır. Vapurda, takside sallandıkça bile tedirgin olur. Hamallara güvenemediğinden veremez. Gara gelir. Birisi ona çarpar ve paket düşmesin diye kendi yerlerde yuvarlanır paketi korumaya çalışır. Tren de paketi vagona bırakıp yemek yiyemediğinden onu da hep yanında taşır. Büroya zar zor gittiğinde İstanbul'dan telefon geldiğini, aletin İzmir'e gönderilmesi gerektiğini söylerler. Geri götürcektir. Dönene kadar burada kalsın dese de sorumluluk alamayacaklarından kabul etmezler ve otele emanetçiye de bırakamaz. Nazik aleti İstanbul'a geri getirir. Büroya geldiğinde hepsi toplanırlar bozulup bozulmadığına bakarlar. Adam kaldırım taşlarını görünce çok sinirlenir. Hepsi kaçar. Birini onlara doğru fırlatır ve kapının camı kırılır. Başına gelen kimseye gelmesin diye uyarır. Biri götürmek için paket verirse kabul etmemelerini söyler.

Temalar

Empati/Mizah Yazar arkadaşına yaptığı şakaları küçük ve eğlenceli şakalar olarak değerlendirmektedir. Fakat kendisine şaka yapıldığında çok öfkelenir ve şiddete varan bir tepki verir. Her şakanın bir karşılığı ve bedeli vardır. Yazar her şakanın bir sınırı olması gerektiğini göz ardı etmiştir. Bu tür durumlarda empati kurmak gerekmektedir.

AJAN 0X-13

Kişiler

Richard Welling Uzun yıllar casusluk yapmış, bu konuda çok iyi bir uzmandır. Dada yaşarken dünya casusluk tarihinde önemli bir yer edinmiştir. Görev için Türkiye'ye gelmesi gerekmiştir.

Öykü

Richard Müslüman olur Casus olan ve bir görevlendirme için Türkiye'ye gelen Richard Türkçeyi öğrenmeye başlar. Bir ülkeye gitmeden önce oranın dilini çok iyi konuşuyor olması gerekiyordu. Bir dili en iyi öğrenmenin yolunun oradan biri ile evlenmek olduğunu biliyordu. Onun için Müslüman, Hristiyan, Budist, Deist olmasının bir önemi yoktur. Richard Welling Türk bir kız bulur. Müslüman olmayı kabul eder. Bütün gereklilikleri yerine getirir. Sünnet olma kısmında ise bayağı sıkıntı çekse de o kısmı da halleder. Kısa sürede Türkçeyi çok iyi öğrenir. İsmi de değiştirip Reşat Veli yapmıştır.

Reşat'ın değişimi Reşat Veli'nin Müslüman olması, Türklerle birlikte yaşaması ve Türk kadınıyla evlenmesi onun dünya görüşünü değiştirmiştir. Aralarında yaşadığı insanları yakından tanıyınca onların ne denli iyi olduklarını görmüştür. İlk defa görevinden tiksiniyordu. Yüreği yumuşamıştır. Günün birinde karşı casusluk işleriyle uğraşan bir resmi daireye gidip teslim olmaya karar verir.

Reşat kendini deşifre eder Binaya gidince durumu öğrendiklerinde çok şaşıracaklarını, onu uzun uzun sorguya çekeceklerini düşünür. Başına gelecek her şeyi göze almıştır. Fakat durumlar pek de onun düşündüğü gibi gitmemiştir. Birinci katta bir odanın kapısını tıklar, memura hangi ülkenin casusu olduğunu söyleyip itirafını yapar. Ama o ülke o sırada çok önemli olduğundan memur ülkenin adını duyunca sözlerinin devamını duymaz ve önemsemez. Reşat önceki ismini söyler ve casus olduğunu yineler. Memur ona yer gösterir ve onlardan bir isteği olup olmadığını sorar. Reşat ben casusum deyince de iş istediğini düşünür ve onu başka bir kata yollar.

Reşat ile kimse ilgilenmez Bu durum gittiği her odada devam eder. Görüştüğü her memura itirafını yapar, casus olduğunu söyler. Sabotaj, patlama işlerine baktığını, köprüleri falan havaya uçurduğunu belirtir. Ama her memur, verilen her yeni bilgi ile onunla başka bir birimin ilgilendiğini söyler. Onu başka bir kata gönderir. Patlatma işleri ile uğraşan memura, köprü patlatma işleri ile uğraşan birime, demir

köprülerle ilgilenen kısma, daha yüksek bir memura gönderilip durulur. En sonunda yine yanlış geldiği, ilk kata inip sağdan üçüncü odaya girip derdini anlatması gerektiği söylenir.

Reşat Veli'nin çaresizliği Reşat Veli denileni yapar. Bir kez daha her şeyi baştan sona anlatır. Paltosunu giymekte olan memur geç kaldığını, mesainin bittiğini söyler. Reşat Veli oradan oraya gönderilirken çok vakit harcadığını söylese de daha erken gelmesi gerektiğini belirtir. Onu daha fazla konuşurmaz ve sabah erkenden gelmesini söyler. Reşat Veli sokakta giderken derin düşüncelere dalar. Hiç istemeden casusluk görevini sürdürmek zorunda kalır.

Temalar

Bürokrasi Ajan itiraf edip Türklere yardım etmek istese de bürokrasinin içinde amacına ulaşamaz ve absürt durumlar ortaya çıkar. İtirafı ciddiye alınmaz. Bürokratik sistem bireylerin ihtiyaçlarına ve toplumsal sorunlara çözüm olmaktan çok işlevsiz bir durumda devam etmektedir. Bürokratik sistemin yavaş ve etkisiz olması eleştirilmektedir.

BEŞ KURUŞ YÜZÜNDEN

Öykü

Gazetede ki haber Ruhi Bey bir biletçiyi baldırından bıçaklamıştır ve gazetelerde haberi çıkmıştır. Her okuyan buna çok sinirleniyor, bir lira için biletçiyi neredeyse öldüreceği için kızıyor. Hatta gazetede ki resmine tükürenler bile olmuştur. Bir lira için biletçiyi bıçaklama meselesinin ise arka planında çok fazla olay vardır.

Ruhi Bey eşine sinirlenir Ruhi Bey o gün aylığını almıştır. Fakat aylığı borçlarının yarısını bile karşılamaya yetmeyeceği için çok sinirlidir. Karısı ocağı yakmak için bir kibrit yakar ve ona sinirlenir. Ocağın bir gözü yanıyor, biri yanmıyordu. Kibrit çakmak yerine yanan ocaktan kâğıt tutuşturarak diğer ocağı yakabileceğini söyler. Onu müsriflikle suçlar. Bağırıp çağıırır.

Ruhi Bey çocuklarına sinirlenir Odaya girince kızının defterden kâğıt kopardığını görür. Mürekkep damladığı için kâğıdı koparmıştır. Onu da müsriflik yaptığını için pataklar. Onu mahvettiklerini söyler. Oğlu bakkaldan gelince getirdiği paketin ipini bıçakla keser. Ona da kızar. İpi çözüp yumak yapsa lazım olunca bakkaldan ip alması gerekmeyeceğini söyler. Hepsi her şeyi boşa harcadığı için paranın yetmediğini söyleyerek öğlen yemeğini bile yemeden evden çıkar.

Öğle yemeği ücreti Yolda bir arkadaşını görür. O da yemek yememiştir. Bir lokantaya gitmeye karar verirler. Yemekleri on altı lira tutar. İş ödemeye gelince ikisi de ödeme için birbirine ısrar eder. Ruhi Bey daha fazla ısrarcı olduğu için ödeme işi onda kalır. Garsona da bahşiş bırakır. Dışarı çıktığında pişmandır. Niye evde yemek yemediği, arkadaşı ısrar ederken neden onun ödemesine izin vermediği için söylenir.

Çay ve taksit parası O sırada bir arkadaşını daha görür. Çay içmeye Emirgan'a gitmeyi teklif eder. Ruhi Bey kabul eder. Taksi ile giderler. Taksiden inerken yine ödeme konusunda birbirlerine ısrarcı olurlar ama Ruhi Bey ikna olmaz ve daha fazla ısrarcı olduğu için taksit parasını öder ve bahşiş de verir. Gittikleri yerdeki hesabı ödeme ve dönüşte bindikleri taksinin parası içinde aynı durumlar yaşanır. Ruhi Bey kendine kızmaya devam eder. Çayını evde içmediği, taksiciye bahşiş verdiği ve hesabı ödemekte ısrar ettiği için kendine söylenir.

Ruhi Bey kendisine öfkelenir Bu sırada bir tanıdık görür. Çok fazla konuştuğu ve tanıdığı biri değildir. Birkaç kadeh bir şeyler içmek için onu pasaja çağırır. Onunla birlikte giderler. Mezeler ısmarlanır, içkiler içilir. Hesap epey gelir. Yine hesabı ödeme konusunda çekişirler. Ruhi Bey bir türlü ikna olmaz ve ısrarı sürdürür. Hesap onun üstüne kalır. Eve gitmek için tramvaya biner. Kendi kendine öfkesi iyice artmıştır. İçecekse evde içmesi en iyisiyken dışarıda içmiş ve tüm hesabı ödemiştir. Artık sürekli kendini kısıtlaya bile bu zararı ancak bir yılda çıkarabilecek harcama yapmıştır.

Biletçinin bıçaklanması O sırada biletçi bilet satmaktadır. Ondan bir bilet ister ve madeni bir lira para verir. Belki de yirmi beş kuruş vermiştir, ne verdiği pek bilmiyordur. Ama ineneği durak yaklaşınca strese girer ve para üstünü ister. Biletçi para üstünün olmadığını, ona iki buçukluk değil bir lira verdiğini söylese de inanamaz ve çok kızar. Cebinden çakıyı çıkarır ve kimse beklemezken adamın baldırına saplar. Bir lira için yaşanan olayın başı ve sonu bu şekildedir.

Temalar

Ekonomik baskılar, Öfke ve Şiddet Ekonomik sıkıntılar bireylerin aile ilişkilerini, içsel çatışmalarını etkilemektedir. Bu baskı, içsel çelişkiler ve toplumsal olaylar sebebiyle Ruhi Bey'in öfkesi giderek artmıştır. Her küçük durum Ruhi Bey için katlanılması zor büyük bir yüke sebep olmuştur. Görülüyor ki artan öfke, büyük bir şiddet eylemine dönüşmektedir. Ekonomik koşulların sebep olduğu içsel çatışmalar ve baskılar birleşerek kontrolsüz ve şiddetli tepkilere dönüşebilmektedir.

Çelişki Ekonomik zorlukların Ruhi Bey'de yarattığı sıkıntı onda takıntılı davranışlara ve öfkeye sebep olmaktadır. Eşine ve çocuklarına çok küçük durumlar sebebiyle saldırgan tavırlar gösterip, onları yaşadıkları zorlukların sebebi olmakla suçlamaktadır. Fakat çelişkili bir şekilde kendisi daha fazla ve gereksiz harcama yapmaktadır. Harcamaları sebebiyle içsel çelişkiler ve öfke yaşasa da aynı davranışları sürdürmeye devam etmektedir. Ekonomik baskılar ve içsel çelişkiler bireylerin tutarsız davranışlar sergileyerek, hem kendine hem çevresine zarar vermesi durumunu oluşturabilir.

MÜBAREK ADAM

Öykü

Birini adam etmenin yolları Anlatıcı oğlu akıllanmayan ve başına bela olan birine nasihat veriyordu. Adam olmuyorsa dövmesini, yine işe yaramıyorsa sövmesini, yine işe yaramıyorsa askere göndermesini, askerden gelince yine aynı işe evlendirmesini ve hala adam olmuyorsa köyden kovmasını söyler.

Murat'ın karakteri Murat'ın Kendi köyünden bir hikâye anlatmaya başlar. Domuz Murat lakaplı biri vardır. On yaşındayken bile annesi ve kardeşini odunla döven biridir. Köyü herkese dar ediyordu. Kedilerin kuyruğuna teneke bağlıyor, köpeklerin ayaklarına nal vuruyor, bacalardan su döküyordu. Yapmadan anlamıyordu.

İmama yaptıkları Bir gün imam camiye yüzü boyalı gelmiştir. Cemaat gülmekten selamına karşılık verememiştir. Sonradan anlaşılır ki Murat ağaç altında uyuyakalan imamın yüzünü renkli boyalarla boyamış, namazdan önce abdest almadığını kanıtlamaya çalışmıştır. Hoca abdest alsa boyalar akar o da abdest aldığı anlar diye düşünmüştür. Yere yatırıp dövmüşlerdir ama bana mısın dememiştir.

Fadik Nine dağa kaldırılır On dördüne geldiğinde Fadik Nine dedikleri dul bir kadını dağa kaldırmıştır. İki gün ortalarda yoklardır. Onları kurt ininde basınca Fadik Nine'yi çırılçıplak göbek attırırken bulmuşlardı. O da rakı içiyordu. Sopalarla ona saldırmışlar, Fadik Nine ise kendini Murat'a siper etmiştir. Davacı değilim diyerek ona destek oluyordu. Murat duruma kadının da razı olduğunu söylese de onu dinlemiyorlardı.

Askerin karısı ve muhtar basılır Bir gece köyde, askerde olan birinin evinin samanlığından alevler yükselmeye başlamıştır. Murat'ı tutup onun mu yaptığını sorduklarında beklemelerini söylemiştir. O sırada samanlıkta erkek ve Kadın bağırtısı gelir. Muhtar ve askerın karısı çırılçıplaktır ve utanıp dışarı çıkamıyorlardır. Dışarıdakilerden yardım isterler. Murat yardım edenin evini de yakacağını söyleyince kimse bir şey yapamaz. Samanlıktaki bir çul için kavga ederler. O sırada kadının saçları alev alınca herkese bakmaması için yalvararak dışarı çıkar. Muhtarda eline geçirdikleri ile örtünüp çıkmıştır.

Murat askere gönderilir Murat'tan kurtulmak için onun yaşını büyültüp askere yollarlar. Orada dayak yiyeceğini, askerliğin uzayacağını, adam olacağını düşünürler. Fakat sürekli haber gelir ki Murat rütbelerini yükseltir. Köye çavuş olarak gelir. Artık daha bir baş edilemezdir.

Murat dağa kaldırılır Bu kez onu evlendirmeye karar verirler. Köyün en güzel kızını ister ve başlık vermeyi kabul etmez. Aralarında para toplayıp, kızın babasını da ikna edip onları evlendirirler. Evlendikten sonra içip içip köyü haraca bağlayacağını, ona bakmalarını söyler. Onu muhtar yapmalarını ister. Muhtarlığı kabul ettiremeyince imam yapmalarını söyler. Köylü onunla hiçbir şekilde baş edemeyince uykusunda ona saldırıp bağlarlar. Dağa kaldırılır ve çok kötü döverler. O dayaktan sonra bile karşılına geçip imam olacağını söyler ve onlara küfür eder. Köyden kovulur ve bir daha görmezler.

Yeni hoca Aradan bayağı zaman geçer. Murat'ı unuturlar. Bir gün Ramazan ayında köye bir hoca tutarlar. O güne kadar görmedikleri mübarek bir hocadır. Ermiş bir hoca olduğunu düşünürler. Hoca onları bırakmasın diye ne isterse vereceklerini söylerler, hoca onları bırakmaz. Onlara beş, on saat öteden onlara misafir gelir. Hocaya saldırır. Onların köyünün baş belası olduğunu, karısını dağa kaldırıp oynattığını söyler. Köylüler karıştırdığını düşünüp hocayı adamın elinden alırlar.

Murat imam olmuştur Başka bir gün o köyden yine biri gelir ve o da hocaya saldırır. Sürüsünü çalıp kasabada sattığını söyler ama ona da inanmazlar. O köyden kim gelse hocaya saldırıp şikayet ediyordur. "Canavar Mahmud'u bize verin" diyorlardır. Ama köylü hocalarını vermek istemez. Daha sonra anlaşılır ki o köyün hocası da Domuz Murat'tır. Murat o köye imam olmuştur. Onlarda Murat'ı çok seviyor ve ermiş biri olduğunu düşünüyorlardır. Köydekiler de Murat'a baskın yapmaya, rezilliğini ortaya çıkarmaya karar verir. Onlar da Murat Hoca'yı korumak ister. En sonunda anlaşma yaparlar. İki köyde imamlarından memnun olduğu için kendi hocaları ile kalacak, böylece Domuz Murat ve Canavar Mahmud başkalarına musallat olmayacaklardır.

Murat ve Mahmud'un sonu İki köyden insanlar Mahmud ve Murat'ın kıymetini bilemedikleri konusunda kendi kendilerine söylenirler. O gün bugündür Murat o köyde baş tacı ediliyor, Mahmud da adamın köyünde baş tacı ediliyordu. Adam nasihatini yineler. Oğlunun Domuz Murat'tan daha kötü olmayacağını söyler. Baş edemezse köyden kovmasını, gideceği yerde onun da el üstünde tutulacağını anlatır.

Temalar

Çelişki/İki yüzlülük Murat karakteri bir yandan sahtekârlıkları ve toplumsal çürümeyi ifşa ederken bir yandan da toplumsal normlara aykırı şekilde, uyumsuz davranarak köyde huzursuzluk çıkarıyordu. Toplumsal düzen kırılğan ve yozlaşmış durumdadır. Ama yapı kendi düzenini devam ettirerek konforunu da korumak istemektedir. Toplum kendi düzenini korumak istemekte ve ahlaki açıdan iki yüzlü davranmayı sürdürmektedir. Düzenin dışındaki bireyler toplumsal yapıya zarar vermektedirler. Bu bir çelişkiye sebep olmaktadır.

Değişen roller/ Dönüşüm Murat ve Mahmud kendi köylerinde uyumsuzluk yaratan, istenmeyen, zalim karakterlerdir. Fakat başka köylerde saygı gören karakterlere dönüşürler. Başka köylerde değerli olmaları toplumların, toplulukların değer yargılarının göreceli olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde Murat'ın askerde çavuş olması da bunun göstergesidir. Bireyler farklı koşullarda ve topluluklarda farklı roller üstlenebilmektedir.

SIKI AYAKKABI

Öykü

Kız isteme teklifi Adam kız istemeye giderken kızı almak için bir püf noktası paylaşır. Ona göre küçük ayakkabı giyerek gidilen kız isteme törenlerinde kızın gönlü olmasa bile kız mutlaka verilecektir. Başından geçen olayı anlatmaya başlar. Arkadaşı Sermet evlenmeye karar vermiştir. Kız arkadaşı da onu istemesi konusunda ısrarcıdır. Eğer istemeye gelmezse peşini bırakmasını söylüyordur. Adam, Sermet bir dergide muhabirlik yaparak geçinmeye çalıştığı için onu uyarır. Henüz yirmili yaşların başındadırlar ve ev geçindirmesi bu maaşla zordur. Arkadaşı da asıl bu yüzden istediğini söyler. Çünkü kızın babası zengindir. Anne ve babası Erzurum'dadır. İstanbul'da bir başınadır. Kızı ona istemesi için ona ısrar eder. İki birlikte kız istemeye giderlerse babasının hiç vermeyeceğini söyler. Onları hiç ciddiye almayacaktır. Ama Sermet, iki lafı bir araya getiremeyeceğini, konuşamayacağını söyler. Fıkra anlatıp onları güldürerek ortamı yumuşatmasını ister. O kadar ısrar eder ki sonunda adam kabul eder.

Ayağını sıkan ayakkabı Fakat ayakkabıları çok eskidir ve yırtıktır. Bu şekilde oraya gidemeyecektir. Dergiye gidip avans isterler. Zar zor alırlar. Ayakkabıcıya giderler. Ayakkabıcıda 37 numaraya kadar çocuk ayakkabısı sayıldığından daha ucuzdur. 38 numara ve üstü ise daha pahalıdır. On lira fark ediyordur. Adamın ayağı da 38 numaradır. Pazarlık yapıp ikna etmeye çalışsalar da ikna olmazlar. Mecburen 37 numara alırlar. Ayağına giydirmek için epey uğraşırlar. Ama acıdan yolda yürüyemez, ağlayacak duruma gelir. Vapurda ayağından çıkarmak ister, evin yakınında giymeyi düşünür ama ayakkabı ayağından çıkmaz. Ayakkabı ona çok acı verir ama arkadaşı onun için katlanmasını ister.

Kız isteme ziyareti Giderler fakat ayaklarının açısından ve yürürken yaşadığı ağrılardan boncuk boncuk terlemiştir. Yüzü kıpkırmızıdır. Konuşamaz durumdadır. O hiç konuşamayınca arkadaşı şaşılacak derecede rahat konuşmaya başlamış, fıkralar anlatarak kızın anne ve babasını güldürmüştür. Hiç susmamış, en sonunda da kızlarını kendisine istemiştir. Kızın babası acı içinde kıvranan adama da bekar olup olmadığını sormuştur. Evet diye cevap vermiştir. Orada oldukları süre boyunca sadece evet kelimesi ağzından çıkmış, hiç konuşamamıştır. Evden çıktıklarında arkadaşı Sermet ona hiç konuşmadığı, yardımcı olmadığı için kızmış, onu bırakıp başka yere gitmiştir.

Ayakkabının çıkarılması Yürümekte çok zorlanmış ayakkabıları ayağından bir türlü çıkaramamıştır. Zar zor idarehaneye gitmiş oradakilerden yardım istemiştir. Onca kişi ayakkabıyı parça pinçik keserek ancak ayakkabıyı çıkarmıştır. Üç gün yürüyememiş sonra da şişkinlikten ayak numarası büyümüş, eski ayakkabıları bile olmamıştır.

Kızın babasının teklifi Olaydan dört gün sonra Sermet'in istediği kızın babası onu bulmuş, kızlarını ona vermek istediklerini söylemiştir. Sermet benim arkadaşım dediğinde ise onun çok sulu biri olduğunu, geveze ve patavatsız konuştuğunu söylemiştir. Bütün ziyaret boyunca konuşmadığı, terleyip kızardığı için onun utangaç iyi huylu biri olduğunu düşünmüştürler. İki üç gün de bir gelip ona ahlakını, utanmasını hatırlatıp aynı teklifi yapınca adam dayanamaz ve ayakkabının parçalarını koyduğu yerden çıkarır. Utanma, ahlak dediği şeyin 37 numara ayakkabı olduğunu söyler. Adam kız istemeye giderken birkaç numara küçük ayakkabı ile gitmeyi unutmamayı tembihler.

Temalar

Yüzeysellik/Ön yargı İnsan ilişkilerindeki yanlış anlamalar, görünüşe dayalı yüzeysel yargılar, toplumsal algılar gerçeklerden çok farklı olabilir. Bu durum insanların birbirini yanlış değerlendirmesine neden olabilmektedir. Bunlar yüzeysel değerlendirmelerdir ve derinlemesine bir bakıştan uzaktır.

Ekonomik zorluklar Öyküde geçinmekte zorlanan ve dergide çalışan iki karakter ön plana çıkmaktadır. Yeni bir ayakkabı alacak parayı birlikte bile karşılayamamaktadır. Ekonomik zorlukların sebep olduğu durum trajikomik olaylara sebep olmuştur.

AİLE KURTULUŞ ORDUSU ANONİM ŞİRKETİ

Öykü

Amerikalı yazarın kitabı Yazarın, daha önceden tanıştığı yabancı yazarın yakında kitabı çıkacaktır. Pek çok dile çevrilecektir. Kitap çıkmadan önce fikrini almak için ona kopyasını yollayıp fikrini sormuştur. O da çok konuşulacak, ünlü bir kitap olacağını söylemiştir. Arkadaşı bu kitabı tamamlamak için uzun yıllarını harcamıştır. Sebebi ise gerçek hikâyeye dayanan bir durumun belgelerini toplaması olmuştur. Olaylar belgelere dayanıyordur. Ama tanınmış isimler olduğu için adlarını değiştirmiştir.

Gizli örgütün kuruluş amacı Amerika'da iki kız, dört erkek gizli bir örgüt kurarlar. Bu kişilerden üçü üniversiteyi bitirmiş, birisi üniversite de öğrenci, biri memur ve birisi ticaret yapıyordur. Zengin olmak istedikleri için akıllarına bir fikir gelir. Zengin kişilerin eşlerini kaçıırıp yüksek miktarda fidye isteyeceklerdir.

İşadaminin karısı kaçırılır Neleri varsa satarlar, borç alırlar ve ihtiyaçlar için epey para ortaya koyarlar. İyi yürekli aydınlar oldukları için çocukları kaçırmaya gönülleri el vermez. Ünlü ve zengin bir iş adaminin karısını kaçıırılar. Tuttukları villada onu alıkoyarlar. Gazetelerde, radyolarda, televizyonda kadını kaçırdıklarını, üç gün içinde istedikleri para gelmezse öldüreceklerini kamuoyuna duyururlar. Ama çok insan kaçırıldığı için kimseden tepki gelmez. Günler geçer kadının kocasından hiç ses çıkmaz.

Adam fidye vermeyi kabul etmez Biraz daha süre verirler ama adamın umurunda değildir. Bu arada masrafları artıyordur. Kadın sosyettiktir. Her gün kuaförü, masajcısı, özel yemekleri derken çok gider oluyordur. En sonunda adamın ofisine gidip görüşürler. Adamı parayı vermeye ikna edemezler. Seksen binden, on bine kadar düşerler. Sadece masrafları çıkarmak isterler ama adam ikna olmaz. Karısının o kadar etmeyeceğini söyler. Yirmi yıl önce ilk evlendiklerinde olsa bu fedakârlığı yapabileceğini ama şimdi yapmayacağını söyler.

Çete parayı almayı başarır En sonunda kadını bırakıp adamı kaçırmaya karar verirler. Ama kadın tehditleri hiç umursamıyordur. Gidip görüştüklerinde kadın kocasından bile daha insafsızdır. Villaya dönüp adama özgür olduğunu söylerler ama adam bırakmamaları için yalvarır. Şirketi güvenli ellerdedir. İşini bilen kişiler çalışıyordur. Cadaloz karısının yanına gitmek istemiyordur. Sıkı bir pazarlık sonrası milyoner seksen bin dolar verme karşılığında onu bırakmamaları konusunda çeteyi ikna eder. Adam ofisine ilk geldiklerinde karısını bırakmamak için ondan para isteselerdi parayı vereceğini söyler. Çete üyeleri adamın karısına gidip seksen bin dolar vermezse kocasını bırakacağını söylerler. Kadın yalvarır ve pazarlık sonrası parayı vermeye ikna olur.

Gizli örgüt şirket olur Bu deneyimden sonra gizli örgüt başkalarını da kaçıırır. Hiçbir kadın ve koca eşlerinin özgür bırakılması için para vermez ama bırakılmaması için para öder. İşleri öyle genişler ki adı Aile Kurtuluş Ordusu adını alır. Şirket haline gelirler. Şirket Amerika'nın başka yerlerinde de şube açıp aileleri kurtarmaya çalışır. Şirketin yüzde elli biri kurucularda kalır, diğer kısmı halka açarlar. Şirket öyle genişler ve kazanır ki Amerika'daki hiçbir şirket, fabrika, vakıf onun kadar kazanamaz. Üstelik vergi de vermiyorlardır. Şirketi kapatma yetkisi olan kişilerin eşlerini para almadan kaçırdıkları için ona dokunmuyorlardır. Aile Kurtuluş Ordusu Anonim Şirketi'nin Amerika'nın hayır kurumları statüsüne girme ihtimali de vardır. Ayrıca adaleti de elden bırakmıyorlardır. Üç ay kadını kaçırdıysa üç ay da kocayı kaçıırıyor, ikisinden de para alıyorlardır.

Kitap hakkında Amerikalı yazar kitabında tüm olayları belgeleriyle işlemiştir. Kaçırılan kişinin kurtarılması için para verenlerden olmuştur. Bunlar sekreterlerini kurtarmak için yapıyorlardır. Yakında basılacak kitabın adı Aile Kurtuluş Ordusu Anonim Şirketi'dir. Yazar ek not düşer. Hikâyesi dergide yayınlanınca kadın erkek birçok okur gerçekten böyle bir kitap olup olmadığını sormuştur.

Temalar

Ahlak/Yozlaşma/Evlilik Evliliklerin ve insan ilişkilerinin nasıl yüzeysel hale geldiğini ve bozulduğunu anlatan bir öyküdür. Toplumsal ve bireysel düzeyde ahlaki bir çöküş vardır. İlişkilerde para, çıkar ve ahlak iç içe geçmiş durumdadır. Duygusal bağlar, güven ve sadakat gibi değerlerin yerini çıkarlar almış durumdadır. Bu öykü sadece bireylerin ilişkisinin değil, toplumsal yapının da bozulduğunun göstergesidir. Yasaları uygulaması gereken kişiler rüşvet karşılığı yasadışı durumları görmezden gelmesi bunun örneğidir.

İNGİLİZ KUMAŞI

Kişiler

Recep Daha askerliğini yapmamıştır. Gurbete ilk çıkışıdır. Giyime kuşama düşkündür. On dokuz yaşındadır. Koca bir yiğittir, iri yapılıdır. Ayağına hazır ayakkabı bulamadığından hep kamyon lastiğinden yapılmış çarık giyiyordur.

Bekir Recep'in dayısıdır.

Öykü

İstanbul'a göç Köyden ilk Recep ile amcası Mahmut, amcaoğlu Yusuf gelmişlerdir. İstanbul'da iyi bir iş bulunca köydekilere mektup yazıp gelin diyeceklerdir. Recep ve Yusuf yıkım işçisi olurlar, Mahmut'ta temizlik işçisi olur. Yeni geleceklere iş sağladıktan sonra çağırırlar. Recep'in Bekir dayısı da ikinci gelenler arasındadır.

Recep'in perişanlığı Bekir, Recep'i görünce şaşırır. Üstü başı yırtık pırtıktır. Perişan haldedir. Gündüzleri yıkılacak yapılarda çalışıyorlar, akşamları büyük ve eski bir evin alt katında bir odada yatıp kalkıyorlardır. Dayısı halini sorup üstüne başına neden bir şey almadığını sorunca onu geçiştirmiş "Dur hele alırız" demiştir. Bekir bu duruma çok şaşırır. Çünkü Recep daha köydeyken derdi tasası kendine yeni bir kıyafet almaktır. Ötekiler nasıl geldilerse köye öyle dönerler diye bekleniyordur ama Recep giyime kuşama çok düşkündür. Hepsinin üstü başı bitiktir ama en kötüsü Recep'indir. Paçalar kollar lime limedir. Elbiseleri çalışmaktan iyice dökülür olmuştur.

Recep takım almakta direnir Üç ay çalışırlar. Diğerleri elbiseye düşkün değildir ama hepsi ikinci el de olsa iyi kötü üstlerine bir şey almıştır. Ama Recep hala almamıştır. Dayısı yine söylenir. Neredeyse çıplak kalacağını söyler. Ama Recep aynı şeyleri söylemeye devam eder ve geçiştirir. Kış gelir. Herkes çarşıdan pazardan alacağını alıp köye dönmeye başlar. Recep de bir şeyler alır ama giysi hala almaz. Dayısı iyice kızar. Artık olayın iç yüzünü anlatmasını ister. Zorlayınca Recep anlatmaya başlar.

İngiliz kumaşından takım Gelir gelmez kıyafet almak için para biriktirmiştir. Herkes köfte yerken, sinemaya giderken, gölek veya saat alırken o hiçbir şey yapmamış, yüz seksen lira biriktirmiştir. Bir mağazaya gitmiş, onu orada inanılmaz karşılaşmışlardır. Çalışanlar deli divane olmuş, etrafında fır fır dönüyorlardır. Dükkânın sahibi de en iyilerinden bir kat kıyafet çıkarmalarını ister. Denetirler ama kıyafetler bir türlü olmaz, küçük gelir. Adamlar daha büyük beden pantolon ve ceketi getirir ve zorlayarak üstüne giydirir. Köye o takımla gitse onu vali sanacaklarını söyler. İngiliz kumaşı diye dükkân sahibi çok övmüştür.

Takım yırtılarak parçalara ayrılır Fakat söylediği para onda olmadığından alamayacak durumdadır. Pahalı gelir. Adam biraz iner ama en sonunda parasının yetmediğini söyleyince yüz seksen liraya takımı vermek ister. Adama kıyafeti satar. Zararına verdiğini söyler. Eski kıyafetleri de poşete koyup eline verir. Fakat yolda yürüdükçe üzerindeki takım yırtılmaya başlar. Artık öyle hale gelir ki görenler ona güler. Hatta birisi yolda düşen ceketinin kolunu getirir.

Kıyafetten kalanlar Dayısı parasının gitmesine çok üzülür. İngiliz kumaşından takımın nerede olduğunu sorar. Recep tahta bavulundan bir gazeteye sarılı birkaç parça keten kumaş çıkarır. Dökülenlerden kalanlar bunlardır. Köye gidince annesinin üzerindeki yamaması için saklıyordur.

Temalar

Göç/Ekonomik sıkıntılar ve hayal kırıklığı Köyden kente göç sürecinin zorlukları ve ekonomik sıkıntıların bireyler üzerindeki etkileri öykünün ana temalarını oluşturmaktadır. Recep'in yaşadıkları köyden kente gelmiş, kır kökenli bir bireyin maddi ve manevi zorluklarını göstermektedir. Hiçbir şey satın almadan ve birçok deneyimden uzak kalarak iyi bir elbise için birikim yapması, tüm parasını bir takım elbiseye vermesi saygınlık kazanma çabası da içermektedir. Fakat büyük bir hayal kırıklığı yaşamaktadır.

BAR FEDAİSİ

Öykü

Stajyer muhabirler Gazeteye dört kişi birlikte girmişlerdir. Stajyer muhabir olarak çalışıyor ve çok para kazanmıyorlardır. Dördünden hangisi iyi çalışırsa o kişiyi kadrolu olarak işe alacaklardır. Bu yüzden aralarında büyük bir rekabet vardır. İçlerinden birisi iki kere Türkçe dersinden sınıfta kalınca öğretmene inat ünlü bir yazar olmaya kara verdiği için gazeteci olmuştur. Diğeri annesinin dul aylığını sürekli yediği için annesi beddua etmiştir. Annesi sürüm sürüm sürünmesini isteyince o öldükten sonra vasiyetini yerine getirmek için gazeteci olmuştur. Üçüncü ise bir türlü on birinci sınıfa geçemeyince babası "Hiçbir şey olamayacaksın barı gazeteci ol" demiştir. Anlatıcı ise hiç bir iş yapmadığı için kendine gazeteciliği uygun görmüştür.

Gazeteden kovulanlar İçlerinden biri altmış lira aylıkla kadroya alınır. Maaşını babası gazeteye ödediği için o alınmıştır. Diğerleri de kovulmuştur. Üçü bir araya gelip ne yapacaklarını konuşmuşlardır. Birisi çok ünlü bir romancı, diğeri tanınmış bir yazar, o da ünlü biri olmak istiyordu. Yabancı iyi romancılar kitaplarını yazmadan önce içki kaçakçılığı, miçoluk, altın arama işi, papazlık, domuz çobanlığı gibi işler yapmışlardır. Onlarda önlerine ne iş gelirse yapmaya karar verirler. Hayatı tanıyacaklardır.

Yeni iş arayışları Fakat işler istedikleri gibi gitmez. Birisi takma sakal takıp kuyumcu soymaya kalkar ve yakalanır. Ailesinin şerefine sürülen bu leke yüzünden intihar eder. Biri kaçakçılığa başlar ama aynı gün yakalanır ve hapse girer. O ise bar fedailiği yapmaya başlar.

Yeni iş teklifi İşi bulma hikâyesini anlatır. Yirmi dört saattir bir şey yememiştir. Bir bankta oturuyordu. Birisi yanına gelip karnının gurultusunu duymuş ve işe ihtiyacı olup olmadığını sormuştur. Bar fedaisi olmasını teklif etmiştir. Gece dokuzdan sabah üçe kadar barda durup, taşkınlık çıkarırları dövecektir. Adam o güne kadar her türlü hastalığı geçirmiştir. Bünyesi çok zayıftır. Grip ve nezle olmadığı gün de yok gibidir. Boyu kısa, güçsüz, siskadır. Rüzgârdan bile yere düşebilecek biridir. Bu işe uygun olmadığı aşikârdır. Yapamayacağını söyler. Ama adam yapabileceğini, sadece onun dediklerini yapmasının yeterli olacağını söyler. Adam alt tarafı dayak yerim, kaçırım ve hayatı tanırım diye düşünüp kabul eder.

Bardaki ilk iş günü Çın-Çın Bar'ın fedaisi olur. Adam birisi taşkınlık yapacak diye korkuyordu. İlerleyen saatlerde birisi taşkınlık çıkarır. Onun üç katı bir adamdır. Bar sahibi ona işaret eder ve gerekeni yapmasını söyler. Ağzında sigara adama doğru yürür. Dayak yemeyi göze aldığından efelene efelene gider. Aslında vursa eli adama yetişemeyecek durumdadır. Sert bir şekilde yerine oturmasını söyler. Oturunca elindeki sigarayı adamın iki kaşının ortasında söndürür. Adam canı yanınca bağırır ve sakinleşir. Adama iki tane de tokat atar.

İşe iyice alışır O gece dört müşteri pataklar. Ertesi günde altı müşteri döver. Her gece sonunda para verirler. Adam başı iki buçuk lira alıyordur. Bazı müşteriler bir iki tokat ve tekme ile susmayınca onları bodruma alıp sopayla dövüyordu. Daha çok para kazanmak için müşteri hır çıkarsa diye bekliyordu.

Bu kabadayılığına şaşırıyordur. Nasıl bu adamları dövemediğini anlamıyordur. Gücüne kuvvetine inanmaya başlamıştır.

Sonu dayakla biten gece Bir gece bir masada oturan üç kişiden biri iyice sıkıntı çıkarır. Ama adam o güne kadar gördüklerinden farklıdır. Dağdan inme biri gibidir. Korksa da adamın üstüne yürür. Tekme atsa da adam bağırma devam eder. Kafasında sandalye kırar. Sonra susmayınca sandalyenin bacağı ile vura vura bodruma indirir. Bağırıp çağıran adamı döver. Adam yere serilir. Diğerleri ise onların ses çıkarmadığını, arkadaşlarını kavga çıkarmaya çalıştığını ve durduramadıklarını söyler. Onları bırakır. Öbür adam yine bağırıp çağırmaya başlar. Sabaha kadar adamı dövüp durur. Sabah adam kendine gelir ama bu sefer sopayı o alıp onu döver. Bu kez de fedailik yapan adam bayılmıştır.

İşten kovulur Kendine geldiğinde üç gün geçmiştir. Bir haftada ancak gözünü açar, bir ayda kendine gelir. Patronu onu kovar. Bar fedailiğini iki paralık ettiğini söyler. Adam neden böyle olduğunu anlamadığını söyleyince patron kızar. O adamları kendisinin dövmediğini, eğlenmeye gelen adamların eğlence sonunda dayak yiyip keyiflerini tamamladıklarını söyler. Bar fedaisi müşteriyi ancak eğlence zamanında döver diye anlatır. Adam ayılınca dövdüğü için böyle olmuştur.

Fedailiğin püf noktasını Kovulsa da mesleğin bütün sırlarını öğrenmiştir. Başka bir barda fedai olarak işe başlar. Burada eğlenmek için gelenler ve taşkınlık çıkaranları dövüp eğlencelerini tamamlıyor ama adamlar ayılmaya başlayınca kaçırıyordu. Bir gün bara ilk çalıştığı yerin sahibi gelmiştir. Bağırıp çağırınca onu da bodruma sokup dövmüş, kendine gelir gibi olunca kaçmıştır. Şimdi iyi para kazanıyordu. Hatta bir gece izin alıp oda bir gece eğlenmeyi planlıyordu.

Temalar

Ekonomik zorluklar/Yozlaşma Ulaşmak istedikleri hayaller için farklı yollara başvurmak zorunda kalan karakterler, bu yolların getirdiği sonuçlara katlanmak zorunda kalmaktadırlar. Karakterler geçimlerini sağlamak ve başarılı olabilmek için toplumun dışladığı, etik olmayan yolları seçmişlerdir. Bu durum onları hayallerindeki saygın konumdan uzaklaştırmış, toplumsal değerlerden uzaklaşarak yozlaşmalarına sebep olmuştur. Bireyler hayatta kalma mücadelesi ve ekonomik zorlukların üstesinden gelmek için etik olmayan yollara sürüklenebilmektedir.

Yozlaşan gazetecilik Öyküde gazetecilik mesleği ile ilgili eleştiriler söz konusudur. Gazetecilerin maaşlarının düşük olması, rüşvetle kadrolu muhabir alınması, hayatta başarılı olamayan kişilerin gazeteciliği son çare olarak görmesi gazetecilik mesleği ile ilgili olumsuzlukları ortaya koymaktadır. Mesleki alandaki yozlaşmayı işaret ederek mesleki etik açısından eleştiri yapılmaktadır.

TARZAN'IN SAHİBİ KİM?

Öykü

Mahallenin köpeği Tarzan Ankara'nın Maltepe ilçesinde oturan adam oranın bayağı eskisi olduğunu söyler. Mahallege yapılan üçüncü ev teyzesindir. On sekiz yıl önce teyzesi ölünce evinde onlar oturmaya başlamıştır. Mahallege taşındıklarından beri Tarzan isimli büyük bir köpek vardır. Köpeğin gerçek yaşını kimse bilmiyordu. Her konuşan kendisi mahallede olduğundan beri köpeğin kocaman olduğunu söylüyordu. Kiminin hesabına göre otuz, kiminin hesabına göre kırk, kiminin hesabına göre elli yaşındadır. Adını kimin koyduğunu da belli değildir.

Mahalledekilerin Tarzan'a davranışları Tarzan sıksa, sürekli yaralı bereli dolaşan, topal olmayan ama hep topallayan sakın bir sokak köpeğidir. Sarı boz, kısa tüyleri vardır. Adam çocukken köpeğin kulaklarını kestiklerini, şimdiki çocuklarında kuyruğunu kestiğini söyler. Sürekli taşlandığı için mutlaka bir ayağı topal yürüyordu. Kimseden sevgi görmüyordu. Mahalleli bile onu yakınlarında görünce kovalıyor, şiddet gösteriyordu. Çocuklar üstüne biniyor, kuyruğuna teneke bağlıyor, onu hedef yapıp hepsi taşlarla atış talimi yapıyorlardı. Tarzan en fazla acıklı acıklı bakıp köpeğe benzemeyen sesler çıkarıyordu. Kimse ona yemek ve su vermiyor, o da başka mahallege gitmiyordu. Ama ne yer ne içer bilinmiyor, kimsenin aklına gelmiyordu. Ne yapılırsa yapılsın köpekte mahalleden uzaklaşmıyordu.

Belediyelerin köpek öldürme ekipleri Bir ara belediyeciler sokak köpeklerini öldürüyorlardı. İki metre uzunluğunda maşaya, makasa benzeyen, kısıkaçları olan demir aygıtlarla köpekleri yakalıyorlar ve kamyonu atıyorlardı. Bu kısıkaçlar köpeklerin karnına giriyor ve onları yaralıyordu. Bir gün Tarzan da bu şekilde yakalanmıştır ama yaralı olarak kaçmayı başarmış, bir zaman yaralı gezse de sonra iyi olmuştur. O ara köpekleri böyle öldürmek insanlığa aykırı diye şikâyet gidince zehirleme yöntemine

geçilmiştir. Mahallede iki sahipli bir de Tarzan zehirli etleri yemiştir. Sahipli köpeklerin sahipleri sarmısaklı yoğurt yedirek köpekleri kurtaramaya çalışmış ama köpekler ölmüştür. Tarzan ile kimse ilgilenmemiştir. Ama köpek o gece kıvransa da kurtulmayı başarmıştır. Köpek sahipleri bu yöntemi de şikâyet edince bu kez köpekler tüfikle vuruşmaya başlanmıştır. Tarzan omzundan kurşun yemiş ama kaçmıştır. Bir süre yaralı dolaşsa da iyileşmeyi başarmıştır.

Amerikalı aile Tarzan'ı sahiplenir Bir gün mahalleye Amerikalı bir aile taşınmıştır. Tarzan ile ilgilenmeye başlamıştır. Tarzan'a yemek ve su veriyor, onu seviyorlardır. Sonra Tarzan'ı bahçelerine alıp bakmaya başlamışlardır. Tarzan'ı yıkayıp onunla ilgileniyorlardır. Tarzan kilo almış, çok güzel bir köpek olmuştur. Mahalleli de artık Tarzan'ı düşünür olmuştur. Köpek güzelleşince kıymete binmiştir. Anneler onun için özel kemik ayırıp çocuklarla yolluyorlardır. Artık herkes Tarzan'a iyi davranıyordu. Kış gelince mahalleli onu soğukta bıraktıkları için Amerikalı aile hakkında dedikoduya başlamışlardır. Aile kısa bir zaman sonra onun evlerinin alt katına almış, köpeği iyice sahiplenmişlerdir. Tarzan sevgi görüyor, haftada iki kere yıkanıyor ve çok güzel besleniyordu.

Amerikalı aile taşınır Amerikalı aile bir yıl sonra taşınacaktır. Tarzan'ı da götürceklerini duyan mahalleli çok öfkelenmiştir. Köpeğin onların köpeği olduğunu, onu götürmeyeceklerini söylemişlerdir. Hepsi ayrı ayrı aileye kırgındır. Olaylar o kadar büyür ki en sonunda komiser çok istiyorlarsa dilekçe verip köpeğin onların olduğunu yazmalarını istemiştir. Hepsi köpek benim diye dilekçe yazıp birbirlerini şahit göstermişlerdir. Amerikalı aile para verip köpeği almak istemiş bu kez de doları var diye onları satın alabileceğini düşünmesine kızmışlardır. Sonunda aile köpeği bırakarak gitmek zorunda kalmışlardır.

Her şey eski haline döner Fakat Amerikalılar gider gitmez Tarzan ile yine ilgilenmemeye başlarlar. Tarzan yine zavıflar, kemikleri sayılır. Kirli kirli dolaşır. Çocuklar ona eziyet etmeye başlar. Adam akşam eve dönerken çocukların Tarzan'ı iplerle ayaklarından ağaca bağladıklarını görmüştür. Ne yaptıklarını sorunca öğretmenin kurbağayı kesip onlara kalbini gösterdiğini, bu deneyi Tarzan üzerinde yapacaklarını söylemişlerdir. Tarzan bir kaç gün yaralı bereli dolaşmış, sonra yine toparlanmış.

Temalar

Hayvan hakları ve şiddet/Duyarsızlık Toplumun hayvanlara karşı duyarsızlığı, yüzeysel ilgisi ve çıkarıcılığı öykünün odak noktasını oluşturmaktadır. Tarzan isimli köpeğin tüm yaşadıklarına rağmen mahalleyi terk etmemesi ve yaşamaya direnmesi dramatik biçimde çaresizliğini göstermektedir. Amerikalı ailenin bakımı ile köpeğin güzelleşmesi, sahiplenilmesi sonucu mahalleli için Tarzan'ın kıymete binmesi samimiyetten uzak, yüzeysel bir ilgi olduğunu göstermektedir. Toplumun tavrı ikiyüzlü ve duyarsızdır. Öykü, toplumun hayvanların yaşam haklarına saygı göstermemesine, onlara uygulanan şiddet ve ihmallere, toplumun hayvanlara yönelik duyarsız tutumuna dikkat çekmektedir.

NE BULURSAN AL

Öykü

Apartman almak isteyen köylü Adamın bir emlakçı arkadaşı vardır. Yolun başından tünele doğru yürürlerken başından geçen bir olayı anlatır. Bu zamanda ne bulursan alacaksın diye nasihat veriyordu." Cebinde kaç lira varsa o kadar alacaksın" diye belirtir. Ona bir müşteri gelmiştir. Doksan bin lirası vardır. Köyden gelmiştir, her şeyini satmıştır, bir apartman almak istiyordu. O paraya apartman alamayacaktır ama laftan anlayan biri olmadığından başka emlakçıya kaptırmamak için apartmanları göstererek anlatmaya çalışmaya karar vermiştir.

Adamın istediği apartmanın özellikleri Adama apartmanları gösteriyordu ama küçük diye beğenmiyordu. İstanbul'un göbeğinde, ikişer dairesi, altı veya yedi katlı bir apartman istiyordu. Gömme banyo ve salon salamanje olsun diyordu. Emlakçı arkadaş, Emlakçılığın zor olduğunu ve çok uğraştırdığını söyler. Hem mal sahibinden hem alıcından yüzde iki alıyor, doksan liraya alacağı apartmandan üç bin altı yüz kazanacağını biliyordu. Ama o zamana kadar bir sürü de para harcıyordu.

Emlakçının oyunu Adamı sürekli gezdirir ama apartman beğendiremez. Bu sırada yemeğini, içmesini karşılamak durumundadır. Araba parasını da o ödüyor. Masraflar giderek artıyordu. Bir arkadaşı ona bir bilgi vermiştir. Emlakçılara gidip bir türlü ev beğenmeyip, emlakçıların parasını yiyenler vardır. Birisi bitince diğer emlakçıya gidip aynı numarayı yapıyorlardır. Emlakçı bunu duyunca aklına bir fikir gelir. Adamın çok beğendiği kocaman bir apartman vardır. Bir de önceden gösterdiği

küçük bir apartman vardır. Küçük apartman onun parasına uygundur ama istememiştir. Emlakçı büyük apartmanın sahibi ile onu görüştüreceğini, belki verdiği paraya ikna olacağını söylemiştir. Ama küçük apartmanın sahibini çağırmıştır. İki adamın sıkı pazarlığı sonrası ev sahibi doksan bin liraya ikna olmuş ve tapuya gidip işlemleri gerçekleştirmişlerdir. Köylü adam büyük apartmanı aldığını sanıyordur. İkisinden de bin sekiz yüz lira alan emlakçı, o zaman kadar iki bin lira harcamıştır.

Emlakçı mahkemelik olur Sonradan öğrenir ki adam büyük apartmanın kapıcısına gidip buranın sahibi artık benim demiştir. Kapıcı ise sahibinin ikinci katta oturduğunu söylemiştir. Köylü ile apartmanın sahibi karakolluk olmuştur. Fakat tapuya bakınca gerçekler anlaşılmiştir. Şikayet üzerine mahkemelik olunca emlakçı kendini savunmuştur. Yanlış anlaşılma olduğunu, küçük apartmanı sattığını ve sahibi ile karşılıklı pazarlık yaptıklarını söylemiştir. Büyük apartmanın iki milyonluk olduğunu, doksana alamayacağını söylemiştir.

Emlakçının nasihati Şimdi adam arada bir yazıhaneye gelip ona dua ediyordur. Aldığı apartmana üç yüz bin veriyorlar ama yine de satmıyordur. Emlakçı arkadaşına yine nasihat eder. Ucuz pahalı demeden bir şey bulunca alması gerektiğini söyler. Ne alırsa kazanacağını belirtir. Yürürken geldikleri yerde kayıkta balık satıyorlardır. Adam cebindeki parasına bakar. Yettiği kadarına balık alır. Arkadaşına beş, on gün beklese daha pahalıya satıp satamayacağını sorar.

Temalar

Çıkarıcılık/Hayal Şehirde çok güzel bir apartman alma hayali kuran köylü adam gerçeklerden çok uzak tavırlar içindedir. Sahip olma arzusu onu gerçeklerden kopartmaktadır. Fakat büyük şehirdeki emlakçılık sektöründen habersizdir ve kandırılır. Emlakçıların para kazanmak için uyguladıkları strateji ve müşteri ilişkileri ise etik değerlerden uzak, çıkara dayalıdır. Kişisel kazançlar ön plandadır. Emlakçının verdiği nasihatler aslında onun çıkarlarını pekiştirmek içindir.

BÜLBÜL YUVASI EVLERİ

Öykü

Ev sahibi apartmanı satılığa çıkarır Oturdıkları apartmana göre verdikleri kira çok uygundur. İki yüz elli lira ödüyorlardır. Dört odalı ve geniştir. Yedi kişi ancak sığıyorlardır. Fakat bir gün ev sahibi apartmanı satılığa çıkardığını, kiracılar oturdukları daireleri almak isterse kolaylık yapacağını söyler. Onların dairesini yetmiş beş bine satıyordur. Hiç paraları yoktur ama yine de alıcı gibi şartları öğrenmek ister. Ev sahibi teklifi kiracılara bıraktığını söyleyince, kirayı öder gibi ödemek aklından geçer. Utanır ve yirmi beş bin peşin, geri kalanları da yüksek bir taksitle ödeyebileceğini belirtir. Ev sahibi kabul eder, daireyi onlara ayırdığını, parayı getirince tapuyu alabileceğini belirtir.

Ev aramaları başlar Adam bu parayı ödeyemeyecektir ama en azından alıcılar sürekli gelip evi gezmeyecek, başka bir ev bulmak için zamanımız olacak diye düşünüyordur. Kendi bütçelerine göre bir arsa, ev bakmaya karar verirler. Gazete alırlar ve ilanları incelerler. Onların bütçesine daha uygun bir ilan bulurlar. Bülbül Yuvası evleri on iki bin beş yüz peşin, geri kalanı sekiz taksitle satılıyordur. On iki bin liranın bir şekilde bulunabileceğini düşünürler. Toplamda yirmi beş bindir.

Ev bulunur İlanı okudukça keyifleri yerine gelir. Deniz manzaralı, çarşıya ve okula yakın, beş katlı ve ferah bir apartman dairesidir. Elektrik ve telefon gelmiştir, suyu bol ve kaynak suyudur. Çatı sorunuyla uğraşmamak için dördüncü kattaki, denize bakan daireyi almaya karar verirler. Hepsisi çok heyecanlıdır.

Gerekli para bulunur İş peşinatı bulmaya gelir. Birkaç arkadaşının ona borcu olduğu aklına gelir. İki yüz lira, yüz seksen lira, dört yüz lira gibi paralardır. Karısı zor günler için sakladığı üç yüz elli lirayı söyler. Kaynanası kefen parasını çıkarır. Evdeki bazı eşyaları satmaya karar verirler. Birkaç kişiden de borç alacaklardır. Bu hesaplarla kağıt üzerinde peşinatı tamamlarlar. Ertesi gün ise ne borç alabilirler, ne arkadaşları ona olan borçlarını öder, kaynanası da kefen parasını vermekten vazgeçer. Adam iş yerinden bir yıllık parasını peşin almaya karar verir. Bir yıl ne yiyeceğiz diyen karısına da "Evimizin içine girelim bir yolunu buluruz" diye cevap verir. İş yeri ev alacağını duyunca bir yıllık maaşını peşin verir.

Evleri görmeye gidilir Evi almak ve görmek için gidecekleri gün çocuklar da gelmek ister. Herkes heyecanlıdır. Toplanıp giderler. Onlarla birlikte on altı kişi yazıhanenin önünde toplanırlar. Üç araba ile gelenleri alırlar ve yola çıkarlar. Saatlerce yol giderler. Şoför "Konya ovasına mı geldik" diye söylenir.

İnsanlarda akıl olmadığını, dağ başına ev mi yapılacağını söyler. Bir iki saat daha giderler. Hava çok sıcaktır, etraf kuraktır. Şoförler durur. Arabayla daha fazla devam edemeyeceklerini söyler. Mahallenin sahibi çok az kaldığını, yürüebileceklerini belirtir.

Mahalleye giden zorlu yol Hepsi yürümeye başlar. Şoförler orada kalır. Ayaklarını bastıkları yer kızgın kaya parçalarıdır. Yürüdükleri yol önce araba yolu, sonra keçi yolu, sonra yol falan olmayan bir yere dönüşür. Engabeli arazide üç tepe aşarlar. Ne kadar gittiklerini bilmiyorlardır. Adamın küçük oğlu su, kızı ise yorulduğunu diye tutturuyordur. Alıcılar ev alacakları için o kadar heyecanlanmış ve umutlanmıştı ki her olumsuzluğu görmezden gelirler. Yolun zor olmadığını, havanın püfür püfür estiğini, İstanbul'un göbeğinde olduklarını, gittikleri yolun çok az eğimli olduğunu iddia ederler. En son bir dağ yamacına gelirler. Ona tırmanmak çok zor olur. Dağın doruğuna gelince mahallenin sahibi geldiklerini söyler. Alıcılar yine iyimser davranmaya devam eder. Ne kadar yakın olduğunu, manzaranın çok güzel olduğunu söylerler. Az biraz daha ilerleyince iki inşaatçının olduğu yere gelirler.

Bomboş araziye gelirler Geldikleri yerde hiçbir şey yoktur. Adam toprak üstünde evin bölümlerini anlatır. Havayı göstererek katların nerede olacağını işaret eder. Evin, apartmanın, mahallenin özelliklerini anlatır. On beş dairenin on birinin satıldığını söyler. Etrafta hiçbir şey görünmüyordur ama üst kattan denizin görüldüğünü iddia eder. Ev yapılıncaya okul, çarşı, yol, elektrik gibi ihtiyarların hemen yapılacağını belirtir. Her şey hazırdır. Şehirdeki gibi su sıkıntısı olmadığını anlatır. O sırada susayanalar için çalışanlar kuyudan su çekmeye çalışır. Ama ne kadar ip ekleseler de bir türlü su gelmez. En sonunda gelen su ise çamurludur. O suyu bile överler.

Alıcılar söylenmeye başlar Her türlü olumsuzluğu görmezden gelen ve her şeyi öven alıcılar adam parayı peşin isteyince bozulur. On iki buçuk bin lira peşin, temeli çıkınca, katları çıktıkça, camları taktıkça taksitleri ödeyeceklerdir. Herkes bu duruma bozulur. Birden herkes olumsuzlukları görmeye başlar. Manzaranın kötü olduğunu, yolun uzak olduğunu söylerler. Su, elektrik, deniz, etrafta hiçbir şey yok diye anlatırlar. Ev de yok diye söylenirler.

Para bitmek üzeredir Arabaların oraya döndüklerinde şoförlerden birisi kızıp gitmiştir. Sıkışarak geri dönerler. Ertesi gün başka ev ilanına giderler. Yüzonbir Evleri önceki yerden de beterdir. Üç aydır ev arıyorlardır. On iki bin beş yüzden, bin üç yüz seksen lira kalmıştır. Hiç içki içmeyen adam rakı içmek ister. Karısı da bir kadeh içeceğini söyler. İçki içerse cehenneme gidileceğine inanan kaynanası bile yanlarında birkaç yudum içeceğini belirtir. Oturdıkları kat satılmıştır. Ev de bulamamışlardır. İş yerinde bir yıl para almadan çalışacaktır.

Temalar

Ekonomik zorluklar ve hayal kırıklığı/Sömürü Ekonomik sıkıntılar, çaresizlik ve hayaller bireyleri gerçeklerden kopartabilmektedir. Ev alacaklar hayallerine ulaşma isteği ile aşırı iyimser davranmaktadırlar. Dolandırıcılar ise insanların hayallerini sömürerek, çaresizliklerinden faydalanıyorlardır. Hayaller ve umutlar insanları yanıltmakta, hayal kırıklığına uğramalarına sebep olmaktadır.

BAKANLIK EMRİNDE BİRİ

Kişiler

Adam Devlet memuru olarak çalışmaktadır. Bakanlık emrine alınır ve işi ile ilgili belirsiz bir sürece girer. Mütevazı, dürüst bir karakteri olduğu anlaşılmaktadır.

Vali Anadolu'da bir şehirde validir. Adamın okuldan arkadaşıdır. Çıkarıcı olduğu, duruma göre davranışlarının değiştiği görülmektedir.

Öykü

Bakanlık emrine alınma Adam memurdur. Fakat bakanlık emrine alınmıştır. Bunun ne demek olduğunu açıklar. Bir memurun üçte ikisi gönderilir, üçte biri de bağlı olduğu bakanlıkta kalırsa bakanlık emrine alınmış oluyor. Bu sırada aylığın üçte birini verip, çalıştırılmıyorlardır. Başka bir iş de yapamıyor. Gerekli görülürse soruşturma mahkemeye kadar gitmektedir. Sorumluluğu yoksa ya işe geri almaktadırlar ya da görülen lüzum üzerine diye belirtilerek kovulmaktadırlar. İşe geri alınan çok azdır.

Vali durumdan rahatsız olur Adam bakanlık emrine alınınca boş zamanında Anadolu'yu gezmeye karar verir. Vali olan bir arkadaşı onu hep çağırıyordur. Onun görevli olduğu şehre gider. Gittiğinde onu karşılar. Odasında bulunan ve oranın zenginlerinden olduğu anlaşılan kişilere onu öve öve bitiremez. O övdükçe adam utanır. Nasıl olduğunu sorunca, bakanlık emrine alındığını öğrenir ve bozulur. Adam, valinin başının belaya girmesini istemediği anlar. Odadakiler ise yanlış anlayıp ona aşırı ilgi gösterir ve saygı duymaya başlarlar. Adam, arkadaşının suratını çekmemek için otele gideceğini söyler. O da giderken tekrar uğramasını söyleyerek pek ilgilenmez.

Halk durumu yanlış anlar Çıkınca oranın iyi bir otele gider. Kayıt yaptıırken işi sorulduğunda bakanlık emrine olduğunu belirtir. O andan itibaren kulaktan kulağa bu bilgi yayılır ve herkes onun bakanlıkta çalıştığını düşünür. Aşırı saygı gösterirler, herkes eli ile onu gösterir. İkinci Dünya Savaşı zamanlarıdır. Ekmek bile karne ile alınıyordur. Ona her şeyin en iyisi kolaylıkla sunulur. Yediği yemekten para alınmaz. Çok hürmet gösterilir. Adam bu duruma dayanamaz o gün gitmeye karar verir.

Görevlinin hürmeti Gitmeden vali olan arkadaşına uğrar. Fikrini değiştirdiğini, gitmeye karar verdiğini söyler. O da otogara her gün bir araç kalktığını, otogarı zor bulacağından yanına birini yardım için görevlendireceğini söyler. Adam ise gittiğinden emin olmak istediğini düşünür. Gelen görevli adama saygısından arkasından yürür. Adam buna katlanamaz. Sürekli yan yan yürümek için çaba gösterir. Ama bir türlü görevliyi ikna edemez. Görevlinin saygı gösterileri bitmiyordur. O görevliye yaklaşmaya çalışıkça görevli daha da geri gidiyordu. Vilayet binası arkalarında kalacağına önlerinde kalmaya başlamıştır.

Adam şehirden ayrılır İş inada biner. Görevli ile yan yana gelebilmek için onu kovalar ama görevli saygısızlık olacak diye yan yana yürümeyi bir türlü kabul etmez. O kovaladıkça görevli kaçır. En sonunda durur, yanına çağırır ama görevli yine arkasından geleceğini belirtir. Adam sıkılır. Kendi başına yürümeye başlar. Görevli Vali Bey'e ayıp olur diye onu bırakmaz ve arkasından yürümeye devam eder. Kovalamacadan arkalarına da bir yığın insan takılmıştır. Hepsini birlikte otobüse gelir. Ona en önde yer ayırmışlardır. Aralarında her bakanlık emrinde olan böyle olsa bütün sorunların çözüleceği konuşuluyordur. Otobüs kalkar, adam kurtulduğunu düşünür ve rahatlar.

Temalar

Statü ve Algı Statü ve konumun, bireyin çevresi ve toplum tarafından algılanma biçimini fazlasıyla etkilediği görülmektedir. Vali olan arkadaşı onunla ilgilenirken ve onu aşırı överken bakanlık emrine alındığını öğrenmesi ile hemen tavır değişikliği gösterir. Arkadaşına olan saygısı ve ilgisi azalır. Ondan dolayı sorun yaşama ihtimaline göre davranır. Yöre halkı ise bakanlık emrine alınmayı yanlış anlayarak ona aşırı saygı gösterir. Toplum, güç ve statü karşısında kolaylıkla etki altına girmektedir. Otoriteye karşı abartılı davranışlar sergilemektedir.

HIRSIZ BU MUYDU?

Öykü

Arkadaşının telaşı Adam arkadaşını vapurda görür. Kan ter içindedir. Ne olduğunu sorar. Dillere düştüklerini, kaç gündür ev aradıklarını söyler. Ev bulmaları zor. En iyisinin Avrupa'ya kaçmak olduğunu söyler. Arkadaşı onu bir köşeye çeker ve cinayet mi işledi, kan davası mı var diye öğrenmeye çalışır ama hiçbiri değildir.

Eve dadanan hırsız Göztepe'de çok güzel, bahçe içinde, kirası da iki yüz elli lira olan bir evde oturuyorlardı. Oradan çıktığını öğrenince arkadaşları güzelim evi bıraktığı için söylenir. O da keyfinden çıkmadığını söyler, anlatır. O eve hırsız dadanmıştır. Sürekli onların evine giriyor, birer ikişer eşya çalıyordu. Her seferinde karakola gidip, şikâyet ediyorlardı. Artık bir vakit sonra komiserle tanışmışlardı, tavla bile oynamaya başlamışlardı. Eve hırsız girmediği geceler acaba yakalandı mı, bir şey mi oldu diye merak eder olmuşlardı. İlk günler birbirlerinden şüphe duysalar da bu devam ettikçe şüpheler ortadan kaybolmuştu. Evde çalınmaya değer bir şey kalmayınca hırsızın da ayağı evden kesilmişti.

Polisin teşhis için ısrarı Aradan bir yıl geçmiştir. Bir gece polis gelip adamı karakola götürmüştü. Karşısına altı kişi çıkartıp, hırsızın bunlardan biri olup olmadığını sormuştu. Adam görmediği için bilmediğini söylemişti. Başka bir gün yine gece karakola getirip başka kişileri göstermişlerdi. Adam hırsızın onlar olmadığını söylemişti. En sonunda hırsızdan şikâyetçi olmadığını, rahatsız emememelerini söylemişti ama kamu davası olduğu için davanın kapanmayacağı belirtilmişti.

Polisten kaçarlar O konuşma sonrası polis onu karakola çağırmasa da bu sefer de olur olmadık saatlerde kolundan tuttuğu kişileri kapısına getirip “Hırsız bu muydu” diye soruyordu. Arkadaşı hırsız görmedikleri halde neden bu muydu diye sorduklarını merak eder. Kayınvalidesinin rüyasında hırsız gördüğünü, bu yüzden komisere ayan beyan hırsız gördüm dediğini ve tarif ettiğini söyler. Hırsız dayanamışlardır ama polislerin onlara sürekli gelmesine dayanamamışlardır. Evden taşınmışlardır. O günden beri altı ev değiştirmişlerdir. Ama en fazla on gün sonra polisler yerlerini öğrenip, günde beş defa gelip, hırsız bu mu diye soruyorlardı. En sonunda Avrupa’ya, Amerika’ya kaçmaya karar verdiklerini söyler. Ayrılırken arkadaşları Allah yardımcı olsun diye uğurlar.

Temalar

Bürokratik işleyiş/Çaresizlik Bürokratik sistemin bireylerin problemlerini çözmek yerine yeni sorunlar yaratması absürt olaylarla anlatılmaktadır. Hırsızın tespit edilememesi, sürekli tespit edilemeyecek kişilerin sorgulanması bürokratik sıkıntıları ve adaletin bazen yetersiz olabileceğini göstermektedir. Adaletin ve bürokratik işleyişin bireyler üzerindeki olumsuz etkisi öykünün ana temasını oluşturmaktadır.

SAMİMİYET

Kişiler

Senih Zayıf, alımlı bir erkektir. İyi giyinmektedir. Model gibi görünüyordur. Kırklı yaşlarında olmasına rağmen daha küçük gösteriyordu. Ankara’ya Beyefendi’yi görmeye gittiğini söylemişti.

Müştak Şişman, iyi giyimli, gözlüklü biridir. Tam bir beyefendi gibi görünüyordu. Ankara’da yaşayan kızından torunu olmuştur. Onu görmeye gidiyordu.

Öykü

Ankara treninde tanışan yolcular İstanbul’dan Ankara’ya giden trenin birinci mevki kompartımanında ince, uzun boylu bir adam oturuyordu. Elbise modeli albümünden çıkmış biri gibi giyinmiştir ve duruşu da öyledir. Tam bir beyefendi gibi görünüyordu. Karşısına şişman bir adam oturur. O da takım elbiseli, kravatlıdır. Senih gibi beyefendi görünüyordu. Onun şişman türünden bir insandır.

Nazik ve saygın konuşmalar İki kişi konuşmaya başlar. Çok kibar bir şekilde, İstanbul Türkçesi ile konuşurlar. Birbirlerine beyefendi diye hitap ederler. İsimlerini, nereye gittiklerini öğrenirler. İki de Ankara’ya gidiyordu ve birbirlerine arkadaşlık edecekleri için memnun olduklarını belirtirler. Tren bir süre gittikten sonra restoran bölümüne gitmek için kalkarlar. Fakat ikisi de kibarlıktan sürekli birbirlerine yol veriyorlar, bir türlü restorana giremiyorlardı. Arkada kuyruk olmuştur. Arkadan kaba konuşan ve onları itiren birine terbiyesiz olduğu için kızarlar.

Samimiyet sonrası konuşmalar Restoranda bir şeyler yerken kibar konuşmaları, İstanbul Türkçesi ile hitapları ve saygınlıkları devam eder. Artık samimi olduklarını söylerler. Bu aşamadan sonra ilk olarak Senih, sonra da Müştak farklı konuşmaya başlamıştır. Yüksek sesle konuşuyorlar, kadının birini birbirine göstererek argo kelimeler kullanıyorlardı. Konuşma ağızları değişir. Votka içerler ve sohbet ederler. Restorandan çıkarlar. Uyumaya giderler. Fakat o süreçte mahalle ağızıyla, bol argo kelimelerle konuşup birbirlerine o şekilde hitap ederler.

Yolculuk sona erer Gece yarısından sonra yataklarına çekilip biraz uyurlar. İlk uyanan Senih olur. Ankara’ya geldiklerini görür ve arkadaşının kabusuna tekme indirerek uyandırır. İki de kafa dengi bir arkadaşla yolculuk yaptığı için memnundur. Trenden valizleri ile inerler. Ayrı ayrı taksilere binmeden önde üstlerine çeki düzen verirler. Tekrar kibar, saygılı ve İstanbul Türkçesi ile konuşmaya başlarlar. Birbirlerini evlerine davet ederler. Bu şekilde vedalaşıp taksilerine yönelirler. Taksi şoförleri kapılarını açarken beyefendi diyerek onları arabaya buyur eder.

Temalar

Toplumsal normlar/Samimiyet ve Kimlik Sosyal kurallar ve kibar, mesafeli davranışlar bir noktadan sonra yerini daha doğal ve rahat bir etkileşime bırakmaktadır. Bireyler statüye ve yakınlığa göre farklı şekilde iletişim kurabilmekte ve sosyal ilişkilerini bu şekilde yönetmektedirler. Karakterlerin İstanbul Türkçesi ile konuşurken mahalle ağızıyla konuşmaya başlamaları bunu göstermektedir. Toplumun beklentileri ve normları insanları farklı bir kimlik ile davranmaya itebilmektedir. Toplumsal beklentilere

ve normlara uygun şekilde iletişim kuran bireyler samimiyet kurup, rahat hissettikleri kişilerin yanında kendi kimliğini daha özgür şekilde ortaya koymaktadırlar.

RÜŞVET

Öykü

Kumaş mağazasına giren müşteriler Büyük bir kumaş mağazasında patron içerideki camla ayrılmış bölmede oturuyordur. İçeride bir genç bir kız, bir de deneyimli bir erkek çalışan vardır. İçeriye biri bıyıklı, biri bıyksız iki müşteri girer. Bazı kumaşlar gösterip nerenin kumaşı olduğunu sorar. İtalyan, İngiliz ve Fransız kumaşları olduğu söylenir. Yerli kumaş sorunca pek kaliteli olmadığı bilgisi verilir. İki adam da kendileri için kumaş seçerler.

İthal kumaş yalanı Bu sırada başka bir müşteri içeri girer. İki adam birbirini tanıyordur ve yeni gelen müşterinin İzmir'de müfettiş olduğu konuşmalardan anlaşılır. Şu an İstanbul'da meraklıdır. İlk gelen iki müşteri kumaşlarını seçerler. Fiyatları belirlenir. Adam faturasını görmek ister. Dükkân sahibi zor durumda olduğunu belli eden hareketleri ile lafı geveler. Adam yerli kumaşı İngiliz kumaş diye satmasına kızar ve çantadan kâğıt kalem çıkarıp tutanak düzenlemeye hazırlanırlar.

Tutanak için rüşvet pazarlığı Sonradan gelen müşteri ne olduğunu sorunca dükkân sahibi ondan yardım ister. Arkadaşı olduğundan, ona yardım etmesi konusunda yalvarır. Adam, dükkân sahibi ve arkadaşın arasında gidip gelir, kulaktan kulağa konuşur ve bir miktar para da anlaşılır. Rüşvet karşılığı tutanaktan vazgeçecektir. Dükkân sahibi sabah erken olduğundan kasada para olmadığını, müsaade ederlerse bankadan alırdabileceğini söyler. Bankadan parayı beklerken içeriye iki müşteri girer.

Baskın yapılı Paralar gelip de mağaza sahibi paraları verince sonradan gelen iki müşteri alıcının üstüne atlar. Paraları alıp numaralarını kontrol ederler ve cebinden çıkardıkları numaralarla karşılaştırırlar. Numaralar tuttuğu için, meraklılardan kimliklerini ister. Patron parasını geri almıştır. Yine fısıldaşmalar olur. Mağazaya gelen ilk iki kişiden biri anlaşmaları üzerine çok sürmeden istediğini getireceğini söyler. Bu sefer onlar rüşvet için para ayarlayacaktır. Patron paket yapılmış iki kumaş baskın yapan iki kişinin kolunun altına sıkıştırır.

Sahtekarlıklar ortaya çıkar İçeriye bir kadın, bir erkek müşteri girer ve kumaşlara bakar. Murakıp parayı getirir ve adama verir. Kadınla erkek müşteri adamın üstüne atlar ve paraları kapar. Adamlardan biri benim param dese de kadın numaralarına baktığını söyler. Kadınla erkek ve yerli kumaşı ithal kumaş diye yutturamaya kalkan patron zabıt tutmaya başlamıştır. Hepsi ayakta mağazanın ortasında fısıldaşıyordur. İçlerinden biri beş dakika sürmek getiririm der ve rüşvet için para ayarlamaya gider. İçeriye üç müşteri girer. Dışarı çıkan adam, kadına bir tomar para getirir ama bu seferde içeriye giren üç müşteri baskın yapar paraları alır. Kimliklerini çıkarmalarını ister. Hep birden yalvarmaya ve fısıldaşmaya başlarlar. Onlar fısıldaşırken patron cam bölmeden telefon eder. Emniyet müdürlüğünü arayıp durumu hızlıca aktarır.

Gerçek müfettişler olaya müdahale eder Bu sırada pazarlık uzamıştır. En son gelenler bu işi kapatmak için hepsinin birbirine verdiği paraları almak istiyorlardır. O sırada iki müşteri daha içeri girer. Mağazada on beş kişi olmuşlardır. En son gelen iki müfettiş kapıdan çıkarken, mağazadaki müşteriler önlerini keser ve paraları ister. Mağazanın sahibi gerçek müfettişlerin bunlar olduğunu söyler. Hakiki iki müfettişin etrafını çevirirler, yalvarırlar ama işe yaramaz. Onlardan önce gelenlerin hiçbiri müfettiş, murakıp veya memur değildir. Sahtekârdır. Patron mağazaya ilk giren iki kişiye dönerek onların gerçek müfettiş olmadığını anladığını söyler. Gerçek müfettiş nereden anladığını sorunca ise kumaşı alıp gitmediler de ondan diye cevap verir.

Temalar

Yozlaşma/Ahlak Rüşvet, sahtekarlık yozlaşmanın en yaygın örneklerindedir. Bu durumlar toplumsal adalet dengesini bozmakta ve bireysel çıkarların ön plana çıkmasına sebep olmaktadır. Yerli malı kumaşları ithal kumaş diye satan patronunun ve sürekli birbirlerini dolandırarak kazanç sağlamaya çalışan insanların bireysel çıkarları için ahlaki sınırları kolaylıkla aştığı görülmektedir. Patronun, müfettişlerin gerçek olmadığını, kumaşları alıp gitmemeleri ayrıntısından anlamıştır. Bu durum rüşvet döngüsünün en kadar normalleştiğini göstermektedir. Toplumdaki yozlaşmaya dikkat çeken bir öyküdür.

UNUTTUM MAHMUT

Öykü

Mahmut'un beceriksizliği Adam arkadaşının yazıhanesine ne zaman gitse onu hep yanında çalışan Mahmut'a bağıırırken buluyordur. Mahmut'un sabah gazete alması, ofisi temizlemesi, öğlenleri lokantadan yemek alması ve her gün verilen bir dosyayı Bahçelievler'deki bir ofise götürüp gösterip geri dönmesi gerekiyordu. Başka da yapacak bir görevi yoktur ama Mahmut hiçbirini söylemeden yapıyordu. Kötü niyetli olduğundan değil bir türlü beceremiyordu.

Mahmut'un unutkanlığı Arkadaşı sabahları hiçbir işi söylemeden yapmaması sebebiyle Mahmut'a bağıırır. Mahmut her seferinde utangaç bir gülümsemeyle unuttuğunu söylemektedir. Yapması gereken hiçbir şeyi söylemeden yapmaz, hep unuttum demektir. Ne kadar azar işitirse işitsin hep gülümsemektedir. Bahçelievler'e gideceği zaman her gün yolu tarif etmesine, ineceği durağı söylemesine rağmen ters yöne gitmektedir. Kimi zaman hatırlatmadan dosyayı götürmeyi unutmaktadır.

Mahmut'u kovmama sebebi Adam, arkadaşına neden onu kovmadığını sorar. Beş yüz liraya bu işleri yapacak kimse bulamıyordu. Şirket bu iş için kadroya beş yüz lira koymuştur. Daha önce buldukları yalan söylüyor, hırsızlık yapıyordu. Mahmut'un en azından böyle huyları yoktur. Adam o paraya çalışan memurlar olduğunu söyler. Arkadaşı da memur olduğunu ama bu işleri yapacak biri olmadığını anlatır.

Mahmut'un talim alışkanlığı Bir gün arkadaşının yanına gider. Arkadaşı kapıyı dinliyordu. Ona sus işareti yapar ve yanına çağırır. Delikten içeri bakarlar. Mahmut içeride askerde verildiği gibi yat, kalk, çök, hazır ol, rahat emirlerini kendi kendine veriyor ve uyguluyordu. Adam işe girdiğinden beri böyle olduğunu, bazen odaya kapanıp talim yaptığını söyler.

Mahmut işten çıkarılır Adam üç ay yazı İstanbul'da geçirip Ankara'ya döner. Arkadaşının yanına uğrar. Mahmut'u işten çıkarmış yerine başka birini almıştır. Artık dayanmadığını söyler. Yerine aldığı daha beterdir ama büro işleri yolundadır. Adam nasıl olduğunu anlamaz. Arkadaşı ise anlatır. Mahmut'u işten çıkarmıştır ama Mahmut her gün gazete alıp geliyor, öğlen lokantadan yemek getiriyordu. Bahçelievler'e dosyayı bile o götürüyordu. Arkadaşı ona işten çıktığını, artık başka yerde çalıştığını, bunları yapmamasını söyleyince, unuttum diyordu. Kimse söylemeden kendi başına düzenli yapıyordu. Bu sefer ters giden otobüse de binmiyor her şeyi olması gerektiği gibi yapıyordu.

Mahmut'un öğrendikleri Arkadaşına Mahmut'u tekrar işe almasını söyler. Onun da aklında bu fikir vardır ama yeni girdiği iş yerine alıştıysa diye korkuyordu. Askerde bir türlü talimi öğrenememiş, tam öğrenirken terhis olmuştur. o yüzden her gün öğrendiği talimi yapmaya devam ediyordu. Yine aynı olur diye korkuyordu. Mahmut öğrenemiyor ama öğrendiğini de bir daha unutmuyordu.

Temalar

Öğrenme/Unutma ve Alışkanlıklar Hikâye insanların kusurlarının aslında bazen beklenmedik şekilde işlevsel hale gelebileceğini anlatmaktadır. Özellikle alışkanlıklar ve rutinler insanların hayatlarında fark yarabilmektedir. Mahmut'un beceriksizlik ve unutkanlık çerçevesinde görülen davranışları, onun farklı bir öğrenme biçimi olduğunu ortaya koymaktadır. Özgür kaldığında ise içselleştirdiği davranışları ve rutinleri sergileyebilmektedir.

YANGIN VAAAR!

Öykü

Vapurdaki adam Adam bir itfaiyeci ile tanışmış, ertesi gün de sokaklarında yangın çıkmıştır. Bu tesadüfe şaşırır. Yangından bir gün önce vapurda karşılıklı oturduğu bir adam onu birine benzetmiştir. Art arda epey soru sormuş, onu mutlaka bir yerden çıkaracağını iddia etmiştir. Siirt'te ve Hakkari'de bulunup bulunmadığını, askerde topçu veya piyade olup olmadığını, dökümcü veya kuyumcu olup olmadığını sırayla sormuştur. Olumsuz cevap aldıkça soruları devam ediyordu. Adam da bilerek işini söylemiyor, hatırlamış gibi yapmasına ve sohbeti devam ettirmesine imkan vermek istemiyordu.

İtfaiyecilik hakkında Onu tanımadığı için adamın üzülmediğini görür ve gerçekten tanış olup olmadıklarını sorgular. Onun mesleğini sorar ve itfaiyeci olduğunu öğrenir. Adam bu soru ile birlikte mesleği ile ilgili konuşmaya başlar. Çenesi açılır ve susmaz. İşlerinin zor olduğunu söyler, adam onaylar. Zor ama rahat diye söylediğinde ise itfaiyeci bozulur. Canlarını dişlerine taktıklarını, yangın söndürmenin zor olduğunu belirtir. Adam itfaiyecinin bu kadar bozulacağını düşünmemiştir. Kendi düşüncesi olmadığını, öyle söylediklerini belirtir. Örnek verir. Vapurdaki biletçi her gün aynı şekilde bir sürü bilet kontrol ediyordur ama itfaiyeciler yangın çıkmadığı sürece öyle bekliyorlardır. Bunu duyan itfaiyeci sinirlenir. Bir ay veya bir yıl yangın çıkmadığı zamanlar oluyordur ama hep tetikte bekliyorlardır. Olduğunda da onlara çok iş düşüyordur. Vapur yanaşınca tanıştıklarına memnun olduklarını söyleyerek ayrılırlar.

Komşu evindeki yangın Ertesi gün camdan bakarak telefonda konuşurken sokaktaki bir evin penceresinden alev çıktığını görür. Hemen sokağa fırlar ve yangın var diyerek komşuları uyarır. Herkes toplanır. Yangın genişliyordur. Kapıyı çalarlar evde kimse yoktur. Birileri itfaiyeyi arar. Ama o sırada kapıyı pencereyi kırıp eve girerler. Tutuşmuş eşyaları sokağa atarlar. Dışarı çıkaramadıklarını kırıp devirirler. Kovalarla su dökerler. On beş dakika içinde yangını bastırırlar. Birkaç eşya zarar görmüştür ama yangın da söndürülmüştür.

İtfaiyeciler gelir İtfaiye onlar evden çıkıp dağıldığında gelir. Ama siren sesleri ve itfaiyecilerin uğraşları dikkat çekicidir ve sokağa çıkarlar. Onlara yangını söndürdüklerini, gerek kalmadığını söyleseler de onları duymazdan gelip acele acele işlerine odaklanırlar. Hortumu açmak için civata sıkışmıştır İngiliz anahtarı, kerpeten gibi bir şey isterler, bağırırlar ama mahalleliden çıkmaz. Bu arada mahalleli itfaiyecilere dert anlatamayınca işlerine karışmayı bırakırlar. Belki sönen yangın tekrar tutuşur, bir bildikleri vardır diye düşünürler.

İtfaiyeciler müdahaleye başlar Yangını çoktan unuturlar. El birliği ile itfaiyecilere yardım etmeye, civatayı açmaya çalışırlar. Heyecanları gittikçe artıyordur. Söndürülen ev tek katlıdır ama merdiven altı katlı binaya çıkılacak gibidir. İtfaiyeciler üst katlardan atlayacaklar için branda açmışlardır. Bağırış çağırışlardan sonra hazırlıklar biter. Eve hortumlarla su sıkmaya başlarlar. Kimisi de kazmalarla bacayı devirir, duvarları yıkar. Yirmi dakika sonra evde yıkılmadık duvar, kırılmadık eşya kalmaz. Ev su ile dolmuştur. İşlerini bitiren itfaiyeciler her şeylerini toplayıp arabaya binerler. Giderlerken çanlarını, sirenlerini de öttürürler.

Temalar

Duyarsızlık/Bürokratik sistem Öyküdeki itfaiyeciler yangın ihbarı ile standart prosedürü uygulayarak duruma özgü değerlendirme yapmamaktadırlar. Öyküde itfaiyecilerin tek katlı ev için altı katlı binaya erişebilecek merdiven kurmaları, branda açmaları ve sönmüş bir yangına müdahale etmeleri daha çok zararın ortaya çıkmasına neden olmuştur. bu durum bilgiye dayalı olsa da gereksiz müdahalelerin daha büyük sorunlara neden olabileceğini göstermektedir. aynı bürokratik sistemlerde olduğu gibi olayın özüne değil belirli normlara göre hareket edilmektedir.

DEVELER NE OLDU?

Öykü

Okul bitince gelen atama Adam isteyerek veteriner olmamıştır. Okulu hiç kalmadan bitirmiş ama dersleri de önemsememiştir. Zorunlu hizmet olduğundan bakanlık o yılın Veteriner Fakültesi çıkışlılarını ülkenin ayrı yerlerindeki işlerine atamıştır. O sınıra yakın bir ilçenin Veteriner Müdürlüğü'nü yapacaktır. Veterinerliği sevmiyordur ama ataması yapınca fikri değişir ve işini en iyi şekilde yapmaya karar verir. Atandığı ilçeye götüreceği eşyalar çoğu kitaplarıdır. Hem mesleki anlamda gelişmek, hem İngilizcesini geliştirmek, hem de zamanını iyi değerlendirmek için türlü türlü kitapları bavullarına doldurur. Gider gitmez günlük tutmak istediğinden de kendine yeni bir günce almıştır.

İlçe Veteriner Müdürlüğü'nün durumu İlçeye gider ve ev kiralayana kadar bir otele yerleşir. Kovuşturma açılır diye atama buyruğunu alır almaz gelmiştir. Ama oradakiler şaşırmıştır. Böyle durumlarda genelde tanıdık bir doktordan on beş gün rapor alındığını ve geç geldiğini söylemişlerdir. Atama buyruğu henüz ilçeye gelmemiştir. Veteriner müdürlüğü kilitlidir. Odacı gelir kapıyı açar. İçeride eski püskü birkaç eşya vardır. İç içe iki küçük odadan oluşmaktadır. Onunla birlikte üç kişi çalışacaklardır. Veteriner Müdürü, kâtip ve odacı bu üç kişidir. Odacı, Kâtip Bey'in genellikle öğlen

geldiğini, bazen evden çalıştığını söyler. Evinde telefon olmadığı için evine gidip haber verebileceğini söyler.

Katip Bey ile tanışma Kâtip Bey gelir, sıcak bir karşılama ile tanışır. Adam da ona uyum sağlar. Kendinden büyük görünüyordu. Orası hakkında bilgi verir. Gidilebilecek doğru dürüst beş lokanta, restoran var olduğunu ama bir kaçında kumar oynandığı için Beş Mevsim'e gitmesini öneriyordu. Tüm yüksek kesim insanlar orada sohbet ediyorlar, takılıyorlardı.

İş ile ilgili konuşmalar Adam, Kâtip Bey'e ne gibi işler yaptıklarını, sorumluluk alanlarını sorar. Dizelge ve çizelge hazırlıyorlardı. Çizelge üzerinde bulunan dikdörtgenlerin hane sayıldığı ve her hanede, ilçe merkezindeki hasta hayvan sayıları, aşıları, alınan önlemler, ilaç gereksinimleri, kümes hayvanları, büyükbaş ve küçükbaş, yük hayvanlarının sayıları, cinslerine göre inekler, hayvanların artma eksilme oranları yer alıyordu. Bu işleri yıllardır kâtip görevindeki adam tek başına yapıyordu.

Bakanlıktan gelen yazı Veteriner müdür ilçeye gelince ayran yerine kola içtiğini, hayvan kalmadığı için süt sıkıntısı olduğunu duymuştur. Ayran evlerde ithal süttozundan yapılıyor. Amâ örnek için çıkarılan dosyadaki hayvan sayısı çoktur. Bu onun kafasını karıştırır ama konuyu değiştirdiler ve cevap alamaz. Katip onu Beşinci Mevsim lokantasına götürür. Tarım müdürü, lise müdürü gibi müdürler oradadır ama hepsi ondan çok yaşlıdır. Onlara ayak uydurmak için onlarla içki içer ve sohbetlerine katılır. Günler çok çabuk geçer. Ev tutmuş, yerleşmiştir. Katip, çizelge ve dizelgeleri ona bırakmasını ondan sadece gerekli yerlere imza atmasını istemiştir. Göreve başlayalı altı, yedi ay olur ve bakanlıktan yazı gelir. Yazıda 5 numaralı cetvelin acilen gönderilmesini, 8 sayılı çizelgenin ise geciktirilmemesini yazıyordu.

Çizelgelerdeki yanlışlık Adam Katip Bey'e neden çizelgenin geciktiğini sorar. O da merak etmemesini söyler. Çizelgeyi çoktan yollamışlardır. Bu yazı tüm müdürlüklere gönderiliyordu ve onlara da yanlışlıkla gönderilmiştir diye anlatır. Böyle şeyler oluyordu. Gönderdiği 5 numaralı çizelgenin kopyasını da açar gösterir. Veteriner müdürünün de imzası vardır. Çizelgeyi incelediğinde hayvan sayılarının çok yüksek olduğunu görür. Öyle ki ilçe nüfusu 7800 iken sığır miktarı 9076'dır. Katip Bey hayvanların sayımının olanaksızlığından bahseder. Hiçbir zaman saymıyordu. Bir önceki yılın çizelgesine bakarak doğum ölüm olaylarını da hesaba katarak yeni bir sayı yazıyordu. Bu yüzden sayı artıyordu. Katip on dokuz yıldır orada çalıştığı için on dokuz yıl önce geldiğinde ilk sayıya nasıl ulaştığını sorar. o zaman da ondan önce doldurulan çizelgeyi dikkate almıştır.

Katip müdürü uyarır Veteriner müdürü bunun kabul edilemez olduğunu söyleyince Katip böyle yapmasının sebebini anlatır. Bunun gelenek olduğunu, bütün ilçe veteriner müdürlüklerinde böyle yapıldığını belirtir. İlçedeki herhangi bir hayvan sayısı bir önceki yıldan daha az gösterilirse bakanlık hemen bunun nedenini soruyor ve nedeninin araştırılmasını istiyordu. Ama artarsa sormuyordu. Hayvanların sayıyı yıldan yıla azalırsa bakanlık başarısız görünüyordu.

Yanlış yazılan hayvan sayıları Tüm hayvan sayılarını incelerken çatışmalar yaşanır ama deve ile ilgili sayıya gelince işler iyice karışır. İlçede bir tek deve bile yokken 2302 deve olduğu görülmektedir. Katip yaşlıların anlatmasına göre diyerek durumu anlatır. Eskiden bir deve kervanı ilçeden geçiyordu. Develer hastalanır ama develerin etlerini yemedikleri için kesmezler. Hasta hasta develeri ilçede bırakıp giderler. O 3 deve o sırada kayıta geçer ama bir süre sonra ölürlü. Fakat bit süre sonra köyde geçtiği için yıldan yıla sayıları artmış gibi gösterilmiştir.

Veteriner Müdürü imza atmaya reddeder Adam develerin sayısını bu şekilde yazılmayacağını söyler. Çizelgeye imza atmayacağını belirtir. Katip onu korumak ister. Böyle bir şey yaparsa soruşturma açılacağını, bütün develerin parasını ondan alınacağını belirtir. İnsanlar için yapılan nüfus sayımının bile yalan yanlış olduğunu, kimsenin önemsemediği iddia eder. İlçeye kontrol için birinin gelmesi imkânsızdır. Böyle bir uygulama hiç yapılmamıştır. Ama adam dinlemez.

Belgelerdeki kafa karıştırıcı vergiler Devlet Üretim Çiftliği onların müdürlüğüne bağlı değildir ama çizelgelerinde Devlet Üretim Çiftliği hayvanlarına ait bilgileri onlar vermektedirler. Çiftlikte at, davar, sığır gibi hayvanlar da vardır. Adam bilgileri incelediğinde şaşılacak bilgilerle karşılaşır. Hayvanlar ve hayvan başına düşen bakıcı görevli sayısı arasında ters orantı vardır. Hayvan sayısı iyice düşmüş ama görevli sayısı artmıştır. Bu durum onları ilgilendirmediklerinden çiftlikten verilen bilgileri olduğu gibi çizelgeye aktarıp gönderirler.

Develerin sayısı karışıklığa neden olur Aradan bir yıla yakın zaman geçer. Kaymakam telefon eder ve Vali Bey'in onu görmek istediğini söyler. Çok heyecanlanır. Görüşmeye gittiğinde Vali Bey çok sinirlidir. Odaya girer girmez develere ne olduğunu sorar. Ama adam konuyu unuttuğundan ne demek

istediğini anlamaz. 2083 deve birdenbire ortadan kaybolunca genel müdürlük durumu bakanlığa bildirmiş, bakanlıkta araştırılması için valiye ulaşmıştır. Adam develere hiçbir şey olmadığını, söz konusu develerin çizelgede olup gerçekte hiç olmadığını anlatmaya çalışır. Ama vali bağırıp duruyordur. İlçeye gider ve Kâtip Bey'e olanı biteni anlatır. Katip Bey çaresini buluruz der ve Veteriner Müdürü imzası ile bir telgraf çeker. Resmi bir dille yanlılıkla yazıldığını, bu yıl deve sayısının 219 artarak 2302 sayısına yükseldiğini yazar.

Adam terfi alır Aylar geçer ve bakanlıktan ses çıkmaz. Adam günlük yaşamına dönmüştür. Beşinci Mevsim'de edindiği dostları ile yiyip, içip, söyleşiyordur. Merkezden atama buyruğu gelir. Terfi ettirilmiştir. Evindeki kitap dolu bavulunu kaldırdığı yerden alır. Boşu boşuna getirmiştir, hiç okuma yapmamıştır. Günlük defteri de tutmamıştır.

Temalar

Bürokratik yozlaşma Bürokratik işleyişin çarpıklıkları ve sistemdeki temel sorunlara neden olması öykünün ana noktasını oluşturmaktadır. İdealist olarak işe başlayan Gelenekselleşmiş yanlılar, doğru adımların cezalandırılmasına yol açmaktadır. Veteriner Müdürü sistemin kendi içindeki yozlaşmış sistemine ayak uydurmak zorunda kalmaktadır. Bürokratik sistem verimli, gerçeğe dayalı, işlevsel ve problemlerin çözümüne odaklı değildir. Tam tersine işlevsiz bir sistemi bireysel çıkarılara uygun şekilde devam ettirmeye yaramaktadır. Sistem, kendisine uygun olanı ödüllendirmektedir.

GERÇEKTEN SOLCU

Öykü

Devlet kurumuna sunulacak proje Bir devlet kurumuna sunulacak çok önemli bir projeyi görüşüyorlardır. Altı kişilerdir. Ekibi ile birlikte projeyi hazırlayıp düzenlemiş kişi herkesin önüne projeyi anlatan ayrıntılı bir dosya koymuştur. Projeyi anlattığı toplantı da iki buçuk saat sürmüştür. Herkes projeyi beğenmiştir. Önemli ve yararlı projenin gerçekleşmesi için o devlet kurumundan 12 milyar lira almaları gerekiyordu. İçlerinden biri önemli bir nokta olduğunu, onun başından böyle bir olay geçtiğini anlatır.

Proje başarılı bulunur On iki yıl önce KİT denilen (Kamu İktisadi Teşekkülü) birimde çalışmaktadır. Kendisi bir proje üretmiştir. Çok beğenilen projenin uygulanması işi de kendisine verilmiştir. 900 milyon lira harcanacak proje gerçekleştirilmiştir. Bu proje özel bir firmaya yaptırılmış olsa kurumun 3-5 milyar ödemesi gerekmektedir. Adam o devlet kuruluşunun görevlisi olduğundan uygulamak için ek ücret de almamıştır.

İşten çıkarılma Fakat adam bir süre sonra işten çıkarılmıştır. Sözleşmeli olduğundan tazminat da ödenmemiştir. Neden işten çıkarıldığını söylememişlerdir ama sonradan yakınlarından öğrenmiştir. Solcu olduğu için işten çıkarılmıştır. Ama adam aslında ne solcu ne de sağcıdır. İki ile de ilgisi yoktur.

Yeni proje teklifi İşten çıkarılmasının üzerinden altı ay geçince KİT'in genel yönetmeni onu mektupla çağırmıştır. Önceki projeden çok memnun kaldıklarını, şimdi ellerinde çok daha büyük bir proje olduğunu ve uygulama için ona öneride bulunmaya karar verdiklerini söylemiştir. Ama kurumda bir görevli olarak çalışmayacak, dışarıdan özel firma olarak projeyi gerçekleştirecektir. Adam firması olmadığını söyleyince ise kolaylıkla halledilebileceğini belirtmiştir. Özel firma kurmak için ona yardım edeceklerini, sermaye için banka ile görüşme ayarlayıp ona kredi açılacağını söylemişlerdir. Aracı olacaklardır.

Bankanın özel ilgisi Adam proje için hazırlıklara başlamıştır. Gerekli belgeleri edinir. Söz konusu bankanın yetkilisini arar, adını söylediği an anlatmasına fırsat verilmeden saygılı şekilde konuşmaya başlanır. Adamı bankaya davet ederler. Emrinde olduklarını söylerler. Her seferinde bankadaki her görevli, karşılaştığı her kişi ona çok saygı gösterir. Çok güzel ağırlanır, iltifatlar alır. Genel müdür proje için ne kadar kredi gerektiğini, aşağı yukarı bir rakam verip vermeyeceğini sorar. Ama adam çalışma bitmeden rakamı vermeyeceğini söyler. Bu süreçte genel müdür çok yakın davrandığı için samimiyet kurarlar. Evine sürekli bankadan takvim, kalem, vazo, kitap gibi hediyeler gelir. Özel araç ve şoförle evine bırakılır.

Projenin iptali Uzun çalışmalar sonucu projeyi yapar ve KİT kuruluşuna giderek genel yönetime dosya olarak verir Ama birkaç ay geçmesine rağmen haber gelmez. Bankaya uğramaya karar verir. Belki oradan bir şey öğreneceğini düşünür. Ama gittiğinde çok farklı bir ortam vardır. Ona saygı

gösteren, sürekli hizmet eden ve onu tanıyan herkes tanımayan gibi davranır. Sıradan biri gibi selam verirler. Genel müdürün yanına giderken sekreter onu durdurur. Randevusu olmadığını söyler. Onu uzun uzun bekletir. Tam gitmeye karar verince adam ile karşılaşır. Odasında bile değildir. Genel müdürde ona çok soğuk ve mesafeli davranır. Konu projeye gelince projenin uygulanmayacağını, bu sebeple kredi işinin de olmayacağını söyler. Adam neden herkesin birdenbire yabancılaştığını anlamıştır.

Kovulma nedeni Aradan yıllar geçer. KİT biriminde çalışırken birlikte çalıştığı bir arkadaşı ile karşılaşır. Arkadaşı onu ağırlamak ister, ona öğrettiği işlerin çok işe yaradığını, işten çıkarılınca çok üzülmediğini anlatır. Çok şıktır, lüks arabası vardır, gittiği yerde tanınıyordur. Sohbet ederlerken yıllar önce neden solcu diye çıkarıldığını ondan öğrenmiştir. Başkası olsa projenin uygulanması için ek ücret bile alacaktır. Proje özel bir kuruma yaptırılırsa çok çok daha fazla maliyetle bitirilecektir. Fakat o hiç para almadığı ve çok uygun bir ücretle tamamladığı için bunu yapsa yapsa solcu biri yapar diye solculuğunun kanıtlanmış olduğunu varsaymışlardır. Arkadaşı ise onun hiçbir zaman solcu olduğuna inanmadığını, işten çıkarılmasına üzülmediğini söyler.

Eski iş arkadaşı Daha sonra o da işten istifa etmiş kendine holding kurmuştur. Artık holding kurmak kolaydır. Şimdi KİT için bir proje hazırlıyorlardır. Projeyi ona vermişlerdir. 29 milyara maliyet çıkarmıştır ama çok bulduklarından 22'ye düşürmek zorunda kalmışlardır. "Eşşoğlueşşegin birisi projeye iki milyar maliyet çıkardığı için düşürmek zorunda kaldık" diye anlatır. Maliyetin bu kadar çok olmasının sebebi de gerçekleştirmek için almaları gereken izinler dolayısıyla araçlara verecekleri paralar yüzündendir. Arkadaşı adama da iş teklif eder. Adam projenin detaylarını öğrenince kendisine verilen proje olduğunu anlamıştır. Eşşoğlueşşek dediği kişinin kendisi olduğunu söylemiş, kendisi gibi biri ile aynı masada yemek yerken görülüp başı belaya girmesin diye kalkacağını söylemiştir. Arkadaşının bundan memnun olduğunu da anlamıştır.

Projenin fiyatı gözden geçirilir Adam hikâye sonunda bu denli ucuz fiyat önerilen projenin, sırf ucuz fiyat önerildiği için reddedileceğini düşünüyordur. "Kendimize eşşoğlueşşek dedirtmeyelim" der. Birim fiyatlarının yeniden gözden geçirilmesine karar verilir. Tekrar toplantı yapıldığında ekip yanlış fiyat çıkardıklarını söyler. Önerdikleri yeni fiyat daha düşüktür. Adam ondan günah gittiğini söyler ve onlara ne derlerse desinler yapacak bir şeyi olmadığını ima eder.

Temalar

Bürokratik yozlaşma Bürokratik işleyişteki yozlaşma, sistemin adaletsizliği, gizli çıkar ilişkileri öykünün temalarını oluşturmaktadır. Politik kimliğine gönderme yapılarak kişisel olarak haksızlığa uğrayan karakter aslında sadece işini en iyi ve ahlaki şekilde yapmaktadır. Fakat çıkar ilişkileri ve bürokrasideki yozlaşma bireylerin haksızlığa uğramasına neden olmaktadır. Ahlaki duruş değersizleştirilmekte, ön yargılar sonucu bireyler hak ettikleri değeri görememektedir.

DÜNYANIN EN BÜYÜK İKİ YAZARI

Öykü

Dünyanın en büyük yazarı Anlatıcı yazarların kendisini hep dünyanın en büyük yazarı olarak gördüğünü söyler. Kendi ülkelerinde de dünyanın en büyük yazarlarından birinin olduğunu, bu kişinin dünyanın en büyük yazarları sayılan ötekilerden daha kötü bir yazar olmadığını söyler. Dünyanın öteki büyük yazarı ise başka ülkededir.

Uluslararası toplantı Biri dünyanın en büyük yazarı, biri kendi, biri de ona göre yeteneksiz olan yazar arkadaşı uluslararası bir toplantıya katılırlar. Kendisi ve arkadaşı gençtir ve ilk kez uluslararası bir toplantıya katılıyordur. Dünyanın en büyük yazarı olarak bahsedilen kendi memleketlerinden olan yazarı hep ön palana çıkarıyorlardır. Ama içten içe üçü de kendisinin dünyanın en yetenekli yazarı sanıyordu. Tıpkı başka yazarlar gibi. Çağrılarak gittikleri ülkede, tıpkı kendi ülkesindeki gibi dünyanın en büyük yazarı olduğu düşünülen bir yazarları vardır. En önemli yapıtlarını Birinci ve İkinci Dünya savaşında verdiği için onun yaşının daha büyük olduğunu düşünürler. Toplantıdan bir gün önce iki yazarın buluşacaklarını öğrenirler. Kendilerine göre dünyanın en büyük yazarının kim olduğunu karşılaştırma yaparak öğrenebileceklerini düşünürler.

İki yazarın karşılaşması Yapı içinde cam bir bölme vardır. Yabancı ülkenin yazarı buluşma için yazarı orada bekler. Bir süre sonra büyük yazarları cam salona girer. İkisi de ana dillerinden başka bir dil bilmiyorlardır. Herkes nasıl anlaşacaklarını merak ediyordur. Kendi büyük yazarları odaya girince

samimi bir selamlaşma yapar. Yabancı yazar da aynı şekilde karşılık verir. Bu aşamadan sonra sürekli birbirlerine benzer hareketleri yaparak üstünlük kurmaya çalışırlar. Genellikle kendi ülkelerinin yazarı bir hareket yapıyor, diğer yazar da ona aynı davranışla karşılık veriyordur.

Yazarların birbirlerine davranışları Başta öpme, sarılma gibi cana yakın hareketler yapsalar da giderek tokat atma, enseye şaplak atma, omuzlardan tutup sertçe koltuğa oturma gibi hareketlere döner. Yabancı ülkenin yazarının çok yorulduğu bellidir ama aynı hareketleri yapmaktan da geri kalmıyordur. Hareketler şiddete varınca sinirlendiği bellidir. Fakat sonra yeniden dostça hareketler yapmaya başlamışlardır. Daha sonra ayağa kalkınca hareketleri hızlanır. Birbirlerinin göbeğini ellerle, göğüsten koltuk altına doğru hareketler artar ve gıdıklanırlar. Gülmeleri bir süre iyice artar. Ama sonra bu sululuk tekrar hareketlerin sertleşmesine, tekme, yumruk, kafa atma gibi hareketlere neden olmuştur. Öteki yazar tuş durumundan yere serilmiştir ki kendi yazarları centilmen davranışları ile onu yerden kaldırır. Birbirlerini öpüp karşılıklı kahkaha atarlar. Bu gösteri gibi karşılaşma yarım saat sürmüştür.

Dünyanın en büyük yazarı ölür Aradan on yıl geçer ve olayı anlatan yazar bu kez o ülkeye tek başına gider. Oranın en büyük yazarı ile bu kez o görüşecektir. Rehber aracılığı ile konuşurlar ve ona ülkelerinin büyük yazarını sorar. On yıl önceki sıcak, samimi görüşmelerini unutamadığını söyler. Dostluğundan onur duyduğunu ekler. Bu konuşmadan birkaç ay sonra yabancı ülkenin iyi yazarı ölür. Kendi ülkelerinin en büyük yazarı ölüm haberini alınca gazetelerin önünde çok değerli ve iyi bir yazarı kaybettiklerini, çok iyi dost olduklarını anlatır. O büyük yazarın adını söylemesi gerektiğinde ise yanındakine kısık sesle adamın adını sorar.

Temalar

Rekabet/Yüzeysellik Her yazar kendini dünyanın en iyi yazarı gibi görmekte, birbirleri ile rekabete girmektedir. Dostane görünen ilişkiler de bile üstünlük kurma çabası vardır. Rekabet şiddete ve yüzeysel dostluklara sebep olmaktadır. Sanat dünyasında ego ve geçici ilişkiler ön plandadır.